

SLOVENSKI

vestnik

TEDNIK ZA SLOVENSKO KOROŠKO

LETNIK I.

DUNAJ, V PETEK 18. X. 1946

ŠTEV. 19

Plebiscit krvi

»Priključitev Avstrije k Nemčiji in razpad Jugoslavije sta dokončno utrdila plebiscitni rezultat — po zaslugi Hitlerjevega genija.« To je bilo mnenje »Kärntner Zeitung« pred štirimi leti. V istem času so nacistični ideologi in voditelji tekmovali med seboj, da bi dokazali plebiscit kot »zmago v nemški noči«, kot »državniško genialnost Adolfa Hitlerja, ki je ustvaril pogoje, da se je »Anschluss« k materinski državi izvršil brez nevarnosti za Koroško, slavili so »Führerja«, »ki je povedel Koroško v rajh«.

Danes je demokratičnemu svetu jasno, da sta večstoletna germanizacija koroških Slovencev ter izsiljeni in potvorjeni plebiscit in Kaibitscheva izjava: »Danes ni na Koroškem nikakega manjšinskega vprašanja več« — samo dva konca ene in iste niti. Ta nit nosi na začetku napis »Živela vsememška miselnost«, na sredini se imenuje »Zmaga krivih prerokov ob podpori imperialističnih sil sveta«, dokler se nam na koncu ne zareži v obraz ostudna krinka pozverjenega narodnega socializma. V svojem bistvu pa je ta nit bolj ali manj prikrit imperializem, ki izkorišča ljudi v blagor mogotcev, ki zatira druge narode v korist »izvoljenega« naroda in ki končno pod pretvezo nadčloveka vrši zločine. Zgodovina naprednega človeštva uvršča zato krivični oktobrski plebiscit v vrsto nečastnih imperialističnih dejanj.

Vse to je jasno nam! Jasno je tudi avstrijskemu demokratu, ki se zaveda tega sramotnega dejanja, ne pa onemu, kdor še vedno slavi to »zmago«; ta se kljub vsem lepim zavijanjem ne more znebiti pečata, ki ga je tej »zmagi« vtisnila zgodovina.

In vendar ima 10. oktober tudi svoj zgodovinski pomen. Ni se izvojevala »zmaga v nemški noči«, temveč začel se je boj slovenskega naroda za njegove pravice. Ko se je sesula nasilna monarhistična vladavina in so se začeli prebujati zatirani narodi, tedaj se je odprlo naprednemu človeštvu veliko vprašanje: Kako ustvariti sožitje enakopravnih narodov? Londonski pakt leta 1915 je kupčeval z deli drugih narodov. Saintgermainška pogodba jih je prodajala za ceno imperialističnih zahtev raznih narodov. Že takrat so take zahteve skrivali za gospodarski razlogi. Ena izmed krivic pa je dejstvo, da so slovenskemu narodu posekali ude od živega telesa, na tisoče Slovencev so takratni politiki izročili suženjstvu. Zato vprašanje osvoboditve slovenskega naroda ni papirnat političen program, temveč njegovo življenjsko vprašanje. V svetovnem merilu je vprašanje zmage pravice in resnice ter demokratičnih načel: enakopravnost narodov, sožitja med narodi, nikakega zatiranja, »proč z imperializmom« in s tem tudi vprašanje miru.

Začel se je boj slovenskega ljudstva, pričel se je plebiscit krvi. Takrat, ko je vojni zločinec Maier-Kaibitsch zaklical: »Za Slovence na Koroškem ni več prostora«, takrat je bilo že v teku glasovanje. Ni bilo potvorjenih volilnih listkov, ni bilo ustrahovanih volilnih glasov, ne podkupljenih človeških src, ne spletke italijanskih princev in drugih diplomatov. Takrat je bilo samo dvoje gesel: »Uničimo slovensko kri in rod!« in »Neustrašni boj nacističnim krvnikom!« Bilo je samo dvoje možnosti: izseljeniška ta-

Molotov na pariški konferenci:

Demokratično sodelovanje bo navsezadnje vendarle zmagalo

Ta teden se je končala mirovna konferenca v Parizu, ki je trajala skoraj tri mesece. Velik del delegatov je medtem odpotoval v New York na sedanje glavne skupščine Združenih narodov.

Zadnji teden so posamezni odbori kakor tudi glavna skupščina na mirovni konferenci pospešeno delali. Pri dokončnem oblikovanju mirovnih pogodb z Italijo in drugimi satelitskimi državami so posamezne delegacije še enkrat orisale svoje stališče do mirovnih prizadevanj.

Predstavniki jugoslovanske delegacije Edvard Kardelj je ponovno poudaril, da Jugoslavija ne bo podpisala mirovne pogodbe z Italijo zaradi sedanje krivične razmejčitve.

Iz Molotovega govora

V zvezi z razgovori o italijanski mirovni pogodbi je spregovoril tudi vodja sovjetske delegacije Molotov in med drugim dejal: »Pogoji pravega demokratičnega miru ne smejo vsebovati ničesar, kar bi okrnili suverenost prizadete dežele, v tem primeru Italije. Tudi ne smejo vsebovati ničesar, kar bi omogočilo, da jo neka druga, močnejša država gospodarsko zaslužni. Tak mir ne bi služil ciljem svobode, za katero so se zavezniki borili.« Molotov je nato ugotovil, kako koristno je bilo sodelovanje štirih vlad v svetu zunanjih ministrov, se dotaknil vprašanja italijanske vojne odškodnine in nato prešel k obravnavanju tržaškega štatuta. Dejal je: »Angleški in ameriški, pa tudi francoski osnutki štatuta kažejo težnje, ki jih nikakor ne moremo imenovati demokratične. Nasprotno pa spremlja osnutke sovjetske in jugoslovanske delegacije duh demokratičnih načel. Po daljših razgovorih je sprejel odbor popravljeni francoski predlog. V resnici pa ta predlog ni nič drugega kot ponovitev britanske - ameriških predlogov in obeta prebivalstvu Trsta v omiljeni obliki polkolonialni režim brezpravnosti. Še več, sklepi odbora o tržaškem štatutu so celo v nasprotju s sklepi sveta zunanjih ministrov.

borišča, zapori, streljanje in plinske celice, umiranje slovenskega rodu, ali — boj za obstanek, boj antifašističnega ljudstva proti nacizmu. Kmalu se je porušila lažna plebiscitna volilna geometrija, nihče ni mogel več preslepiti slovenskega ljudstva: ali je zeleni ali beli listek pravi; namesto »nepriestranskih« diplomatskih opazovalcev so strelji in borba oznanili naprednemu svetu voljo in zahteve koroških Slovencev. Razžaljen in zatiran narod je zakričal v največjem trpljenju na svet, kdo biva na Koroškem. Umetne meje so padle. Srčna kri je močnejša vez kot nasilne meje. Slovenec tostran in onkraj Karavank sta si v skupni borbi podala roke. Zarisala sta si novo mejo tam, kjer prebiva slovenski narod. Z geslom »Nočemo tujega, a svojega ne damo« sta rušila krivične zakone pohlepnega človeštva. Kot prvi narod v velikonemškem rajhu so koro-

Guverner Trsta - vsemogočen

Odbor je sicer sprejel predlog sveta zunanjih ministrov, da naj bi ustavodajna in izvršna oblast v Trstu počivala na demokratičnih temeljih. V resnici pa je guverner odgovoren za javni red in varnost, zastopa svobodno ozemlje navzven, imenuje in odstavlja sodne uradnike in ima pravico do tako imenovanih »nujnih ukrepov«. To se pravi, da je guverner dejansko vsemogočen in ljudstvo brezpravno. K temu je še treba dodati, naj bi v Trstu ostale tuje zasedbene čete. To se seveda lahko zgodi samo tedaj, če Trsta ne smatramo za mednarodno svobodno ozemlje, kakor to zamišlja mirovna pogodba, temveč za pol sovražno ozemlje, katerega nadzorstvo je poverjeno anglo-amerikanskim četam.

Vsega tega nikakor ni mogoče spraviti v sklad s sklepi sveta zunanjih ministrov o tržaškem štatutu in je sploh v nasprotju z načeli demokratičnega miru, po katerem vsi stremimo. Sovjetska delegacija zato zahteva, da mora imeti vso izvršno oblast v Trstu vlada, ki jo je izvolila ljudska skupščina, medtem ko mora guverner kot predstavnik Varnostnega sveta skrbeti za to, da se izpolnjujejo določbe štatuta. Sovjetska delegacija tudi smatra za potrebno, da konferenca določi rok, v katerem morajo tuje čete zapustiti Trst.«

O slovenskem in zapadnem bloku

H koncu se je Molotov dotaknil tako imenovanih blokov na mirovni konferenci in dejal: »Pravijo, da si na konferenci stojita nasproti slovanski in zapadni blok. Predvsem moramo tako delitev označiti kot umetno. Za take označbe tu ne sme biti prostora, ker to diši po trohnobi in spominja na čase, ko je bil vzhod politično zaostal. Če današnje mlade slovanske demokracije primerjamo z značilnimi stariimi demokracijami zapada, potem to ni več sodobno. Res je, da se morajo mlade slovanske demokracije medsebojno podpirati, posebno tedaj, kadar druge sile prezirajo njihove zakonite

ški Slovenci porušili meje Hitlerjevega rajha in bili boj z nacističnim, Hitlerjevim vojnim strojem. Skoraj dve leti, preden so se izkreale anglo-ameriške sile v zapadni Evropi, so koroški Slovenci začeli z oboroženim, osvobodilnim bojem proti nacizmu.

Edinstveni in najtrši osvobodilni boj koroških Slovencev v mejah nacističnega rajha je bil zato pravi izraz volje in zahtev slovenskega ljudstva, bil je mogočen plebiscit krvi, mogočnejši kot diplomatsko in meddržavno glasovanje.

Slovensko ljudstvo na Koroškem je izpovedalo svojo protifašistično miselnost in dokazalo, da je enakovereden ud slovenskega naroda ter se z njim vred uvrstilo v fronto naprednih narodov. Na svoj prapor v tej borbi pa je napisalo tudi »Hočemo zedinjeno Slovenijo!« Svoj boj proti fašizmu je povežalo z borbo za svoje narodne pra-

IZ VSEBINE:
V JUGOSLAVIJI DELA LJUDSTVO ZASE
ZAUPATI MORAMO V SVOJE LASTNE SILE
DUHOVNI OČE KOROŠKIH VOJNIH ZLOČINCEV
POLOŽAJ V AVSTRIJI
TURŠKA POLITIKA

narodne interese. To se je često dogajalo v preteklosti in se tudi danes rado ponavlja.«

»Stare demokracije« skušajo mlade slovanske republike izločiti iz skupnosti

»Na drugi strani pa ne manjka poskusov tako imenovanih »starih demokracij«, ki hočejo izolirati slovanske republike. Te republike branijo svojo nacionalno neodvisnost, svojo pot nacionalnega razvoja in se zaradi tega prav lahko odrečejo tujim navodilom. Ne gre za neko slovansko ali vzhodno grupacijo na eni strani in za protislovansko ali zapadno grupacijo na drugi strani. Na tej konferenci se borimo za ustvaritev demokratičnega miru, po katerem morajo stremeti vse demokratične dežele. Sovjetska delegacija poziva vse druge delegacije k sodelovanju za ustvaritev demokratičnega miru. Tak mir bomo ustvarili, če se bomo držali načela, da ne more ta ali druga skupina sil drugim državam vsiljevati svoje volje, kajti v nasprotnem primeru ne bomo dosegli ničesar dobrega.«

Vprašanje Podonavja

V zvezi z vprašanjem Podonavja je dejal Molotov: »Trebalo je opozoriti na to, da hočejo nekateri reševati podonavski problem skupno z mirovnimi pogodbami z nekdanjimi sateliti Nemčije in predpisovati režim plovbe po Donavi. V bistvu se to pravi, da skušajo nekatere velesile izkoristiti priložnost in si zagotoviti na Donavi privilegirani položaj. Te sile si prizadevajo, da bi brez ozira na suverenost in nacionalne koristi donavskih držav vsilile svojo voljo. Pri tem pa mečejo premagance in zaveznike v isti lonec, samo da bi zagotovili v Podonavju gospodarski vpliv. Če se pri vodnih cestah navdušujejo za načelo »enakih možnosti«, čemu potem ne izvajajo tega načela pri Sueškem ali na Panamskem kanalu?« Dalje je omenil Molotov, kako so na eni strani države zaradi vojne in nacifašističnega nasilja

vice. S puško v roki je izglasovalo svoj plebiscit, svojo pripadnost k slovenskemu narodu in Jugoslaviji. Tega plebiscita ne morejo okrniti niti poizkusi domače in tuje reakcije, niti spletke svetovnih imperialistov. Boj za pravico traja dalje in bo trajal, dokler ne bodo izbrisane krivice, ki so jih tuja nasilstva zadala narodom. Tudi naša današnja borba je plebiscit, ki opozarja človeštvo na krivice in ki napredne narode opravičuje, da se bore za naše pravice. Zato je potrebna in zato se je boje naši nasprotniki in zato hočejo odvrniti naše ljudi od borbe.

Vemo, kakšen je pravi plebiscit, plebiscit krvi. Takrat ko smo ga glasovali, nismo pomišljali, ali bomo zmagali. Verjeli smo v zmago pravične borbe. Z istim silnim zaupanjem v zmago resnice se borimo tudi danes za priznanje in uresničenje — plebiscita naše krvi.

trpele, na drugi strani pa so Združene države Amerike v tej vojni pomnožile svoja bogastva. Zato je jasno, da bi izvajanje načela »enakih možnosti« v resnici pomenilo, da bi ameriški kapital pokupil vso industrijo in najvažnejša podjetja v Romuniji, Jugoslaviji in drugod ter tako postal dejansko gospodar teh dežel.

»Dejstva so dokazala, da so se nekateri proti malim državam posluževali čudnih metod na tej konferenci. Sovjetska zveza se nikakor ne more strinjati s takimi metodami in si bo z vsemi silami prizadevala, da bi z malimi državami človeško ravnali. Ne smemo dovoliti, da bi mogoče sile, ki imajo danes v žepu veliko dolarjev in funt-sterlingov, dobile proste roke, da bi nemoteno vsiljevale svojo voljo drugim državam in jim zapovedovale, kar bi se jim zljubilo. Taka politika ne more roditi dobrih sadov in bo naltela na odpor malih in velikih dr-

žav. Vsekakor se Sovjetska zveza in cela vrsta drugih dežel nikdar ne bo mogla strinjati s takimi slabimi navadami in metodami pri ustvarjanju mednarodnih odnošajev. Ni mogoče odobravati, če skuša ta ali druga močna sila zlorabiti svoje začasne pravice v trenutku, ko še veliko dežel ni moglo zaceliti ran te vojne. Posebno nedopustno pa je tudi, da se močne sile napadalno obnašajo nasproti malim državam, izvajajo nanje pritisk in jim skušajo brezobzirno vsiliti svojo voljo.«

»V mednarodnem življenju obstojata dve različni metodi,« je dejal proti koncu Molotov. »Ena je metoda nasilja in premoči, druga pa metoda demokratičnega sodelovanja, ki priznava načelo enakopravnosti in zakonitih interesov velikih in malih držav. Ne dvomimo o tem, da bo kljub vsem za prekam navsezadnje metoda demokratičnega sodelovanja zmagala.«

ČESKOSLOVAŠKA DVELETKA

Predsednik Českoslovaške republike dr. Edvard Beneš je govoril v radiu o velikem pomenu ukaza o poddržavljenju težke industrije za obnovo mlade republike. Ta ukaz, je izjavil predsednik, nam je dal možnost, da smo določili dveletni načrt, čigar izpolnitev bo dvignila industrijo na višjo stopnjo ter prinesla blaginjo vsemu prebivalstvu. Ta dveletni načrt pa pomeni pri prehodu gospodarstva republike k načrtnemu gospodarstvu šele prvi korak. Gospodarski načrti bodo v bodoče določeni za daljšo dobo.

Predsednik Českoslovaške vlade Klement Gottwald je na zborovanju funkcionarjev Komunistične partije v Pragi dejal, da je izpolnitev dveletnega načrta važna stopnja na poti Českoslovaške k socializmu. Čeprav se v preteklih 16 mesecih ni mnogo govorilo o socializmu, je vendarle Českoslovaška že prehodila precejšen del poti k temu cilju. Sovjetska zveza je iz pretekle vojne izšla močnejša. V celi vrsti držav so nastali režimi, ki sicer niso socialistični, a vendar omogočajo delavstvu aktivno udeležbo pri državni oblasti. Nastala je nova vrsta demokracije, ki se imenuje ljudska demokracija. Po tej poti so krenile Jugoslavija, Bolgarija, Poljska in Českoslovaška. Mejniki na tej poti v Českoslovaški so: spremembe v državni upravi z odstranitvijo birokratičnega policijskega režima, poddržavljenje, ki je dalo delavstvu v roke gospodarsko moč, ter obstoj Ljudske fronte pod vodstvom močne Komunistične partije.

PRVI VESLOVANSKI KONGRES PO VOJNI

Letos decembra bo v Beogradu prvi Veslovanski kongres po vojni. Pred vsem se bo bavil z razvojem kulturnih in političnih vezi med slovanskimi narodi. Njegov namen bo okrepiti demokracijo v Evropi in na vsem svetu v borbi proti ostankom fašizma ter zagotoviti mednarodni mir in varnost. Dnevni red kongresa bo imel tri točke. Jugoslovanski zastopnik Milovan Djilas bo imel glavni govor z naslovom »Slovanski narodi v borbi za mir in demokracijo«. Zastopnik Sovjetske

zveze, član Akademije Boris Grekov, bo govoril o »Doprinosu slovanskih narodov k svetovni kulturi«. Predsednik Vseslovaškega komiteta general-lajtnant Gundorov pa bo govoril o organizacijskih vprašanjih. Te dni je bila v Beogradu seja pripravljalnega odbora.

USMRTITEV NACISTIČNIH VODITELJEV

V noči od torka na sredo so bili obešeni glavni nacistični zločinci, ki jih je obsodilo nürnberško sodišče, in sicer po sledečem redu: Ribbentrop, Keitel, Kaltenbrunner, Rosenberg, Frank, Frick, Streicher, Sauckel, Jodl, Seyss-Inquart. Göring je pred obešenjem izvršil samomor. Zastrupil se je s ciankalijem.

FRANCIJA SE JE ODLOČILA ZA NOVO USTAVO

Francosko ljudstvo je sprejelo novo ustavo za četrto republiko. Z izjemo Korzike so rezultati naslednji: za ustavo je bilo 9.200.467 glasov, proti pa je glasovalo 7.779.806. 32 odstotkov volivnih upravičencev se je glasovanja vzdržalo, kar znaša 7 milijonov 893 glasov.

BOLGARSKO LJUDSTVO ZA NOV NAČRT USTAVE

Bolgarski tisk živahno razlaga novi načrt za ustavo. List »Robotniško delo« poudarja, da »kaže novi ustavni načrt kot v zrcalu zgodovinske pridobitve bolgarskega ljudstva po 9 septembru in resnično demokratični značaj ljudske oblasti. Ustavni načrt razkrinkuje propagando nazadnjaške opozicije kot laž in obrekovanje.«

Bolgarske množične organizacije so izdale proglase bolgarskemu ljudstvu, da glasuje za kandidate Domovinske fronte. Sindikalna zveza poljedelcev je objavila deklaracijo, ki v njej pravi, da bodo dali kmetje svoje glasove za Domovinsko fronto, ker ona daje državi novo, resnično demokratično ustavo. Tudi bolgarske žene se navdušeno izjavljajo za novi ustavni načrt, ki jim daje velike pravice. Posebna deklaracija ženske zveze pravi, da bodo vse žene enodušno glasovale za Domovinsko fronto.

Elliot Roosevelt, drugi sin pokojnega ameriškega predsednika, kandidira v volivnem okrožju New York na listi demokratske stranke.

Filipini so le navidezno neodvisna država, piše »Pravda« o položaju na Filipinih. Njihovo gospodarstvo popolnoma nadzira ameriški kapital. So suverena država in član Združenih narodov, toda na njihovem ozemlju so še vedno ameriške čete, ki se čutijo za gospodarje dežele.

Predsednik Beneš je sprejel posebno odposlanstvo mladih delavcev iz Jugoslavije, ki je prišlo v Českoslovaško na povabilo čehoslovaške vlade.

V Londonu je 600.000 ljudi brez stanovanja, tako je izjavil predsednik stanovanjske komisije pri mestnem svetu v Londonu, Gibson. Da bi te ljudi spravili pod streho, bi bilo po njegovem mnenju treba najti 50 do 60 tisoč hiš v bližnji okolici Londona.

Slovenija pred volitvami v ustav. skupščino

Ljudska republika Slovenija se bliža volitvam v prvo ustavodajno skupščino. Volivne priprave so v polnem razvoju. Vse bolj raste volivna živahnost ob veliki politični enodušnosti, ki se je doslej izražala v zanimanju za volivne imenike. Vsakdo se je hotel prepričati, če je kot volivec vpisan v volivni spis. Živahnost se je kazala v velikem zanimanju pri postavljanju kandidatur. Dne 5. oktobra je minul zakonsko predpisani rok za postavljanje kandidatov. Kandidati Osvobodilne fronte so postavljeni in spiski predloženi volivnim komisijam. Kandidate so postavljali na zborovanjih volivcev in na širokih konferencah aktivistov Osvobodilne fronte. V ve-

čini volivnih enot so se z lahkoto zedinili za kandidate.

Zdi se, da kandidatov izven Osvobodilne fronte ni ali jih vsaj ni mnogo. V nekaterih krajih so se sicer neki ljudje trudili za nabiranjem podpisov predlagateljev za svoje opozicijske kandidature, toda očitno je, da so imeli težave in majhne izgleda, da bi dobili 50 pripadnikov iz dveh tretjin krajevnih odborov v volivni enoti, kot je po zakonu določeno. Dejstvo, da nasprotniki OF kljub demokratičnosti volivnega zakona niso spravili skupaj dovolj ljudi, dokazuje veliko politično zrelost slovenskega naroda, ki bo dne 27. oktobra izvolil svojo ustavodajno skupščino.

Stepinac obsojen na 16 let prisilnega dela

Pred Vrhovnim sodiščem Ljudske republike Hrvatske je bil obtoženi zagrebški nadškof dr. Alojzij Stepinac obsojen na šestnajst let prisilnega dela ter na pet let izgube državljskih pravic po prestani kazni. Razprava o kateri smo že poročali, je razkrila v celoti izdajalsko delo zagrebškega nadškofa med sovražno zasedbo in po osvoboditvi Jugoslavije. Spricho podrobnosti, ki so prihajale na dan kljub temu, da se Stepinac po njegovem mnenju »ni čutil krivega«, so smatrali nazadnjaki po svetu, da mu morajo priskočiti z lažmi in obrekovanjem Jugoslavije na pomoč. Velike in majhne reakcionarne osebnosti ter najrazličnejši listi so dajali o razpravi svoje »izjave« in pisali celo uvodne članke.

Reakcionarji bi radi dokazali, da sodišče ni sodilo Stepinca kot Stepinca, temveč kot nadškofa. Javni tožilec Hrvatske je izjavil tujim novinarjem, ki so prisostvovali sodni razpravi proti dr. Stepincu, da kot javni tožilec preganja vsakogar, ki je zakrivil kaznivo dejanje proti pozitivnim zakonom. Če želijo angleški in ameriški

pravniki ter odvetniki, lahko sami pregledajo vse originalne listine italijanskih in nemških arhivov, ki govorijo o izdajalskem početju Stepinca.

Toda ne le izdajalsko početje med vojno, Stepinčeva še večja krivda je v tem, da je hotel izzvati še po osvoboditvi v Jugoslaviji novo klanje. Priča Zorka Zubovič, ki je zbirala denar, obleko in zdravila in drugo za ustaške križarje nadškofa dr. Stepinca in prišla te stvari nadškofovemu tajniku Šaliču, je priznala, da je izročila Šaliču podatke za kakih 600 ljudi. Te podatke je nato Stepinčeva tajna organizacija pošiljala v tujino, kjer so služili za propagando proti Jugoslaviji, čeprav so vsi dobro vedeli, da so ti podatki neresnični. Ker je obtoženec odklanjal lastni zagovor, je sodišče zaslišalo razbremenilne priče, po večini duhovnike. Njihove izpovedi pa so bile takšne, da je obramba sama odstopila od nadaljnje obrambe zasliševanja predlaganih prič, ker Stepinca niso mogle v ničemer razbremeniti, temveč so celo kot priče obrambe v polni meri potrdile njegovo krivdo in odgovornost.

V dveh vsticah

Slovenska industrija zaposluje deset odstotkov več osebja kakor leta 1939. Takšni so podatki slovenskega ministrstva za industrijo in rudarstvo. Temu primerno se je dvignila tudi proizvodnja, ki je že skoraj v vseh industrijskih panogah dosegla predvojno stanje. Posamezne panoge pa že presegajo predvojno proizvodnjo, tako na primer v rudarski industriji za 16 odstotkov, v industriji gradbenega materiala za 16 odstotkov, lesno predelovalna industrija za 5 in živilska za 10 odstotkov.

Rdeči križ Jugoslavije pomaga Trstu in Julijski krajini. V vseh federativnih republikah je organiziral akcijo za pomoč otrokom iz Trsta in Julijske krajine. Ta pomoč je namenjena za otroke padlih in invalidov ljudske armade, pa tudi za nezaposlene delavce v coni A. Zbrali so čez dva milijona dinarjev in 131.500 kg živil in drugega blaga.

V Celju je bila v domu OF v okviru »Dneva tiska« razstava tiskarskih del iz ilegalnih tiskarn med vojno. Na razstavi je bil v normalni velikosti prikazan tudi »bunker«, ki je bila v njem ilegalna tiskarna na Pohorju. Številni diagrami so kazali organizacijo štajerskih ilegalnih tiskarn. Razstava je obsegala tudi tisk po osvoboditvi ter je nazorno pokazala, na kako veliki višini je slovenska grafika.

Kmetijska razstava ZSSR v Novem Sadu, ki so jo odprli ta mesec, kaže velike uspehe v kmetijstvu Sovjetske zveze. Te uspehe je bilo mogoče doseči zaradi socialističnega načina dela.

Na igrišču FD »Udarnika« v Ljubljani je bil propagandni teniški turnir, kjer so igrali Palada, Punčec in Mitič, jugoslovanski prvaki. Prvaka Slovenije Razborška je premagal Palada s 6:1.

Množična šahovska prireditelj je bila na Taboru v Ljubljani v obliki br-zoturnirja za naslov prvaka Slovenije. Sodelovalo je 121 igralcev, ki so bili razdeljeni na 11 skupin. Zmagal je Stojan Puc.

Moskovsko gledališče »Leninski komсомоl« je gostovalo v Jugoslaviji. Priredilo je več predstav tudi v Ljubljani. Pri prihodu so igralce pozdravili prosvetni minister Slovenije dr. Ferdo Kozak, predsednik Mestnega ljudskega odbora Franc Albreht, v imenu slovenskega narodnega gledališča pa Pavel Golia poleg velike množice ljudstva. Balet ljubljanske Opere je gostom priredil predstavo »Vrag na vasi«.

Prva športna balkanijada v Tirani se je pričela 7. oktobra na stadionu pred 30.000 gledalci. Navzoč je bil tudi predsednik albanske vlade, generalni polkovnik Enver Hodža s člani vlade in diplomatskim zborom. Igre so se pričele z mimohodom reprezentance balkanskih držav. Na čelu je bila Jugoslavija, nato so sledile Bolgarija, Romunija in Albanija. Ko so se križale pred častno tribuno narodne zastave balkanskih narodov in so bile odigrane himne, je trideset tisočglava množica vstala in burno pozdravljala maršala Tita, Georgija Dimitrova, Groza in Enverja Hodža. Ko so sportniki po olimpijskem obredu položili prisego, je minister pravde Nakostjirin odprl prve balkanske igre po vojni. Balkanijada se je pričela z nogometno tekmo Albanija-Jugoslavija, ki se je po napeti igri končala 3:2 za Jugoslavijo.

Mladinski observatorij so odprli v Ljubljani v zgradbi Mineraloškega instituta. Prosvetno ministrstvo republike Slovenije je ta zvezdoznanski observatorij finančno podprlo. Pri njegovi ureditvi je mladina sodelovala s prostovoljnimi delom.

Strokovni delavci iz trboveljskih rudnikov so napravili poučen izlet v tovarne na severu Slovenije. Njih namen je bil, da spoznajo delo in življenje tistih tovarišev, ki so pri delovnem procesu z njimi najtesneje povezani. Ogleдали so si delavnice in montažne dvorane drž. železnice v Mariboru, električno centralo na Fali, livarno in jeklaro v Guštanju ter tovarno železnih izdelkov v Slovenski Bistrici.

Drobne novice

Upor proti Salazarju na Portugalskem. V severno portugalskem pristanišču Porto je izbruhnil upor proti vladavini Olivera Salazarja, ki so se ga udeležile vojaške enote in tudi civilne osebe.

Svetovna sindikalna zveza naj postane član organizacije Združenih narodov kot samostojen član s pravico, da sodeluje pri sklepih. To zahtevo so postavili holandski sindikati, ki združujejo 200.000 delavcev, v posebnem pismu, naslovljenem na organizacijo Združenih narodov.

Henry Wallace, ki je odsopil kot trgovinski minister ZDA, je prevzel mesto glavnega urednika liberalnega ameriškega lista »New Republic«. Izjavil je, da bo imel tako priljubljenost, povedati natančno to, kar misli.

V JUGOSLAVIJI DELA LJUDSTVO ZASE

V SENOŽEČAH JE BILO ODPRTO VELIKO ZDRAVILIŠČE ZA PLJUČNE BOLEZNI, ZGRAJENO V TEKMOVANJU ZA PRIKLJUČITEV K JUGOSLAVIJI

V vzhodnem primorskem okrožju si je ljudstvo postavilo za svoje delovne akcije geslo »Tekmujemo za priključitev k Jugoslaviji!« Pod tem geslom se v vseh krajih razvija in narečno organizira neumorna delavnost v obnovi, na gospodarskem, socialnem in kulturnem področju. Ljudska oblast, množične organizacije in prebivalstvo posameznih krajev tekmujejo med seboj, da poleg manifestacij zlasti z delom še bolj poudarijo svojo neomajno zahtevo po čimprejšnji priključitvi k Jugoslaviji.

Zadnji teden v septembru je PNOO v Ajdovščini organiziral za celotno okrožje zdravstveni teden. V tej akciji, ki je bila posvečena zdravstvenemu in higieničnemu dvigu vsega okrožja, so povsod sodelovale ljudska oblast in množične organizacije. Zdravstveni referenti in zdravniki so po vaseh in trgih predavali o zdravstvu in higieni in opravljali brezplačne zdravniške preglede. V večini krajev so bile tudi higienske razstave, ki jih je prebivalstvo množično obiskalo. V več krajih pa so si vaščani v sodelovanju in ob podpori svoje ljudske oblasti zgradili zdravstvene ambulante, kopalnice in podobne higienične naprave, kjer si bo ljudstvo utrjevalo zdravje in krepilo telesne sile.

Ob zaključku zdravstvenega tedna je zdravstveni osek PNOO odprl 29. septembra v Senožečah veliko in moderno urejeno zdravilišče za pljučne bolezni. Nekdanjo stavbo sodišča, koder so pod fašističnim režimom trpeli v ječah zavedni Slovenci, je zdaj ljudstvo ob pomoči svoje oblasti obnovilo in izpremenilo v zdravilišče. V njem bodo odslej našli prostor in najboljšo nego vsi tisti, ki so morali pod fašistično okupacijo trpeti in propadati brez pomoči. Zdravilišče z moškim in ženskim oddelkom ima v 30 sobah prostora za približno 100 oseb. Za sedaj pa je narejen načrt za nadaljnje razširjenje z dozidavo dveh večjih zgradb.

Otvoritvene svečanosti so se poleg domačinov in številnega prebivalstva iz raznih krajev postojnskega okraja udeležili tudi mnogi predstavniki ljudske oblasti, med njimi član CK KP Julijske krajine in član glavnega odbora SIAU tov. Ivan Regent, predsednik postojnskega okrajnega odbora tov. Rado Čehovin, zastopnik zdravstvenega odseka PNOO tov. dr. Marušič in drugi. Po uvodnem nagovoru tov. dr. Marušiča je imel daljši govor tov. Regent, ki ga je ljudstvo med govorom često prekinjalo z vzklikanjem Jugoslaviji, maršalu Titu ter ljudski demokraciji. Med drugim je tov. Regent dejal:

»Kjer so bili nekoč zapori, je zdaj ljudstvo v tekMOVANJU za priključitev k Jugoslaviji zgradilo zdravilišče. V tem tekMOVANJU ustvarja ljudska oblast take pogoje, da bo ljudstvo srečno. Reakcija skuša naše uspehe in pridobitve omalovaževati, češ da je pri nas ljudstvo tisto, ki dela. Toda vprašajmo se: kdo pa dela drugod? Ali delajo milijarderji, ali delajo milijonarji? Povsod dela edino ljudstvo. Toda pri njih mora delati ljudstvo zanje, pri nas pa dela ljudstvo zase! In mi se tega prav nič ne sramujemo.

Vsi še nimamo te sreče, da bi bili združeni z našo materjo Jugoslavijo. Reakcija, to so tisti, ki nimajo radi ljudstva, tisti, ki mislijo na novo vojno, da bi mogli še bolj polniti svoje blagajne, ti hočejo ustvariti nekakšno »svobodno tržaško ozemlje«, da bi tam mogli delati, kar bi hoteli. Mi pa nočemo kolonije in ne pustimo, da bi en sam član našega naroda še moral trpeti pod tujim jarmom. Ko mislimo

na to, kako hočejo odrezati del našega telesa, mislimo na vse one brate in sestere, ki se še danes težko borijo za svobodo. Pomagajmo jim v tem gigantskem boju. Zaradi vojne nevarnosti pa ni nobenega dvoma, da bo ta nevarnost tem manjša, čim bolj se bomo borili proti njej. Z utrjevanjem

Pri obnovi porušene dolenske proge

ljudske oblasti in demokracije se borimo za Jugoslavijo, kar pomeni, da se borimo hkrati tudi za demokracijo vsega sveta. Nastop naše delegacije v Parizu utrjuje bratstvo med narodi, utrjuje slovansko-italijansko antifašistično ligo in krepi položaje demokracije narodov vsega sveta. Naš pozdrav velja tudi naši delegaciji, ki jo bomo povsod podpirali v borbi za nas, za Jugoslavijo in za demokracijo vsega sveta.

Zaupati moramo v svoje lastne sile

V petek 11. oktobra je bila seja Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško. Na njej je predsednik OF dr. Franc Petek podal pregled političnega položaja, ostali člani Pokrajinskega odbora pa so poročali o delu v posameznih množičnih organizacijah OF. Organizacijski sekretar POOF - a tov. Franc Primožič pa je očrtal delo Osvobodilne fronte od majskega sestanka plenuma pa do danes ter razčlenil politični položaj na Koroškem. POOF je nato sprejel sklepe in smernice za nadaljnje delo.

Iz referata tov. Franca Primožiča povzemamo nekaj bistvenih misli:

»Oči slehernega Slovenca in antifašista so bile ves čas uprte v Pariz, kjer pišejo sodbo premaganim in dele pravico. Trst in Primorska sta bila v zarišču dogajanj. Vsi jugoslovanski narodi in ves demokratični svet je z zaupanjem zrl na najvišjo mednarodno tribuno. Vendar se pričakovanja niso uresničila tako, kot bi želeli tisti, ki so se ramo ob rami borili na zavezniški strani za svobodo in demokracijo. Kljub temu so Tržačani in Primorci ostali trdni in neomajni, nadaljujejo in bodo nadaljevali svojo borbo, dokler ne bodo dosegli resnične svobode. Razočarani so, razočarali so jih sedanjki sklepi nekaterih včerajšnjih zaveznikov; vendar niso obupali, ker trdno verujejo v demokracijo, v ljudsko politiko nove Jugoslavije in slovanskih narodov s Sov. zvezo na čelu. V njej vidijo prvobornost za pravice malih narodov in neosvojenih delov slovenskega naroda. Niso obupali, ker zaupajo v svoje lastne sile, ker se zavedajo, da bodo končno svoje narodno vprašanje le lahko rešili, kot ga rešuje prava demokracija.

Zdravilišče, ki ga danes odpiramo, je sad ljudskega dela in globoke srčne ljubezni. Tista ljubezen, ki je dajala pogum vsem tistim, ki so to zdravilišče dvigali in gradili, naj vodi tudi vse tiste, ki bodo zdravilišče upravljali in oskrbovali bolnike.

Množica je sprejela govor tov. Regenta z navdušenim pritrjevanjem, združeni pevski zbori pa so zapeli Volaričevo »Slovan na dan!« Ko je tovariš Regent nato prerazdal trobojnico in

s tem simbolično odprl zdravilišče, si je prebivalstvo ogledalo najprej zdravilišče, potem pa prisostvovalo poučnemu zdravstvenemu predavanju. Popoldne je dramatska skupina mladine iz St. Petra na Krasu igrala na zdraviliškem vrtu štiridejanko »Novi dom«. Posamezne skupine vaščanov so si ves dan ogledovale zdravilišče, nosne in zadovoljne ob tako lepem sadu delovnega tekMOVANJA za priključitev k Jugoslaviji.

Tudi pri nas so ljudje, ki govore, da je naša borba nesmiselna, govore celo, da bi nadaljevanje naše borbe pripeljalo k uničenju našega ljudstva, da bi zahtevalo prevelike žrtve in podobno. Take preroke smo lahko slišali že v času oborožene narodno-osvobodilne borbe, pozneje pa smo videli, da so hodili napačno pot, da so se morali odtujiti ljudstvu in se kmalu znajti roko v roki z okupatorjem, oziroma z nacizmom. Njihova nedoslednost ni bila bojazen za usodo ljudstva, temveč je bil strah, da bi izgubili svoje položaje v javnem življenju. Njihova pot jih je nujno peljala v izdajstvo in na zatožno klop pred ljudsko sodišče. Ljudstvo pa je bilo in bo uverjeno v preizkušeno resnico, da si svobodo lahko dobi le z borbo. Znal bo tudi izločiti iz svoje srede krive preroke in napakkažipote v še vedno trajajoči narodno-osvobodilni borbi slovenskega naroda. Pariška mirovna konferenca ter ti krivi preroki so morda omajali zaupanje nekaterim našim ljudem, ki še vedno vztrajajo pri starem predvojnem načinu »realne« politike. Ti tudi mislijo, da je pametno, če imamo na Koroškem ljudi, ki bi lahko v kritičnem trenutku vzeli usodo koroških Slovencev na svoje rame. Ti ljudje bi s Slovensko Koroško napravili isto, kar so podobni politiki z Južno Tirolsko. Nam pa je Južna Tirolska jasen opomin in primer, kako se ne sme reševati narodno vprašanje.

Še večje nezaupanje v svoje lastne sile, v novo Jugoslavijo in demokracijo sploh pa kažejo tisti tovariši, ki želijo danes imeti jamstvo, da bo Jugoslavija res zahtevala Koroško in da bo Jugoslavija tudi dobila Koroško. Te besede so izraz navadnega strahopet-

stva, nezaupanja v ljudsko politiko nove Jugoslavije, zlasti pa označujejo koristolovsko in trgovsko preračunljivost govorečega. Takih vprašanj ne stavlja človek, ki resnično želi narodu dobro, takih vprašanj, takih jamstev ni zahteval niti en sam partizan vso dobo partizanske borbe. Takega jamstva ni zahtevalo slovensko ljudstvo, ko je šlo v boj za svoje pravice in svobodo. Zato tudi danes ne postavlja take zahteve.

Zadnje čase opažamo na Koroškem, da se skušajo vriniti v organsko življenje koroških Slovencev mnogi fašistični elementi. Njihov namen je jasen: ti belogardistični elementi hočejo širiti svoje politično delovanje ter s tem razbijati enotnost in skupnost slovenskega naroda na Koroškem. Zviti so, kakor so bili zviti v času svojega sodelovanja s fašističnim in nacističnim okupatorjem; zato se jim posreči delovanje tam, kjer ljudstvo ne sprejema njihovega namena, jih ne razkrinka in izloči iz narodnega življenja.

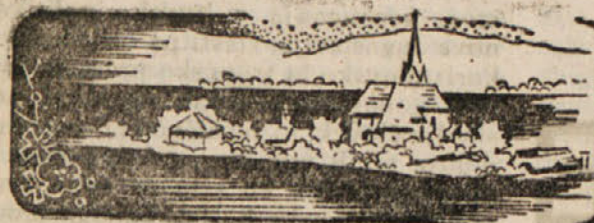
Ugotoviti moramo, da imajo nekateri člani naših množičnih organizacij še vedno strah pred tesnejšim sodelovanjem z Osvobodilno fronto. Mislijo, da je odločna in borbeno pot Osvobodilne fronte politično preveč ozka in da vodi k uničenju naroda. Iste besede smo slišali v času oborožene borbe. Razvoj pa je pokazal, da je bila za slovenski narod edina prava pot tista, ki jo je vodila Osvobodilna fronta. Vsaka druga je vodila v okupatorjev objem. Zopet drugi trdijo, da je Osvobodilna fronta vse pre malo revolucionarna in jo hočejo istovetiti s komunistično stranko. Toda ta skrajnost je napačna. Kajti Osvobodilna fronta je vseljudska organizacija vsega slovenskega naroda brez ozira na svetovno prepričanje. Vsi ti pojavi so škodljivi in nehoti služijo reakciji, vsi ti pojavi razbijajo našo enotnost in vnašajo nezaupanje med ljudstvo. Istočasno pa hočejo ti ljudje izzvati diferenciacijo in neenotnost v naši organizaciji ter tako rušiti pridobitve narodno-osvobodilne borbe, za katere smo toliko pretrpeli in dali toliko težkih žrtev. Zato pa moramo vse te pojave spremljati z največjo pozornostjo, jih dosledno pobijati in razkrinkovati ljudi, ki jim niso pri srcu koristi ljudstva, temveč le njihove lastne.

Iz vsega tega lahko sklepamo, da manjka pri nas drobnega dela posameznikov, tistega dela, ki mora ustvariti jedro našega ljudski politiki, ki jo je Osvobodilna fronta vodila že za časa vojne. Napačno je bilo, da nismo politično delali s posamezniki, pač pa smo politizirali, ne da bi ustvarjali trdnih temeljev, ki so ljudstvo samo in razvoj naprednih demokratičnih sil. Večkrat smo gradili na špekulantstvu in konjunkturi, kot smo bili navajeni v razdobju med prvo in drugo svetovno vojno.

Vsa nacistična izzivanja in nasilje, ki ga izvajajo nad zavednimi Slovenci in antifašisti z aretacijami in hišnimi preiskavami, imajo jasen namen: naše ljudi hočejo zastrašiti ter na ta način zmanjšati našo borbenost in udarnost. Zaradi tega so tembolj vabljive besede reakcionarnih elementov, ki govore, da je še pre zgodaj, da še ni čas, da bodo prevelike žrtve, kakor tudi onih, ki pišejo, da si na Koroškem želite Slovence in Nemec samo svoj ljubi mir. Primer Južne Tirolske nam mora biti v opomin; zadržanje jugoslovanske delegacije na pariški mirovni konferenci in borba vseh naprednih narodov s Sovjetsko zvezo na čelu pa naj nam bo v pobudo in zgled pri našem delu za dokončno dosego naših pravic. Dosegli jih bomo v enotni Osvobodilni fronti, ob opori vseh demokratičnih sil tako v Avstriji kakor izven nje.

Naše delo v Osvobodilni fronti in vseh množičnih organizacijah moramo usmeriti v drobno praktično delo, v politično izgrajevanje slehernega posameznika. Na ta način bomo pritegnili k stvarnemu delu zadnjega našega človeka. Hkrati pa se moramo opirati na avstrijske resnično demokratične sile ter s tem dati vsemu našemu delu širšo in splošno antifašistično podlago.

Po naši zemlji

Udarniško delo naše mladine

Po skronem začetku hodiške mladine, ki je prostovoljno z udarniškim delom pomagala pri obnovi domačije izseljenca, je začela naša mladina po vsej Koroški z udarniškim delom. Mladinci in mladinke so s prostovoljnimi delom skočili na pomoč prizadetim slovenskim družinam in pomagali pri poljskem delu in pri obnovi po fašistih poškodovanih hiš. 4.141 delavni ur ali 517,5 delavnih dni je uspeh tega mladinskega dela. Na ta način so naši mladinci marsikateremu izseljencu spravili žito, ki bi bilo sicer ob strašnem pomanjkanju delavcev predvsem v zapornem pasu ostalo predolgo na polju. In marsikatera streha brez te mladinske pomoči ne bi bila danes še pokrita. Naša mladina z udarniškim delom posnema mladino Jugoslavije in hoče tako pokazati svo-

jo povezanost tudi na tem področju novega mladinskega izživljanja. Zato se je javilo tudi nad 280 naših mladincev za delo na mladinski progi BRČKO—BANOVICI, kjer so poleg jugoslovanske mladine sodelovali tudi že mladinci iz Bolgarije, Romunije, Češkoslovaške, Poljske, Francije, Anglije, Amerike, Indije, Južne Afrike, Grčije, Albanije, Belgije, Avstrije, Trsta in Julijske krajine.

Dunajski radio je 16. t. m. poročal, da je avstrijska vlada dovolila naši mladini potovanje v Jugoslavijo, kjer se bo pridružila velikemu delu jugoslovanske in ostale demokratične mladine na svetu.

Dovoljenje avstrijske vlade mora potrditi še medzavezniški svet na Dunaju, kar pričakujemo v najkrajšem času.

Nekaj besedi o denacifikaciji

Iz Slovenjega Plajberka pišejo:

Pod »varstvom pravice« v Wolfbergu se nahaja nacistični zločinec ilegalni član NSDAP, Franc Rasser, bivši nadučitelj in »Ortsgruppenleiter« v Slovenjem Plajberku. Kot zvest sodelavec Maier-Kaibitscha je v naši občini vdano in postrežljivo pripravljaj pot nacizmu in »tretjemu rajhu«. V predpripravah za glasovanje dne 10. aprila 1938 je vedno zagotavljal, kako je vesel in ponosen, da je kot ilegalce smel sodelovati pri uresničenju Hitlerjeve »velike Nemčije«. Ze takrat je članom volilnih komisij zabičeval, da so dolžni sproti javiti vsakogar, ki bi agitiral proti priključitvi k Nemčiji, da ga more takoj spraviti pod ključ. Leta 1941 je postal »Ortsgruppenleiter« in začel uresničevati tudi v Slovenjem Plajberku nacistično nasilje in 10-letna načela Heimatbunda. Dne 13. aprila 1942 je vpričo vseh otrok v šoli zagrozil Markotu Wieserju: »Ti boš kmalu izginil.« Dne 15. aprila 1942, dva dni po tem, je bila izseljena družina Janeza Wieserja. Dognano je, da je glavni krivec izselitve krajevni vodja Rasser.

Dne 17. aprila 1946 je vložil Janez Wieser prijavo o Rasserjevem početju na britansko vojaško vlado v Celovcu in navedel za vsa dejstva številne priče.

Vzporedno s to prijavo je bil vložen oster protest proti ravnanju orožništva v Zapotnici, ki je zaprosilo za

izpustitev Rasserja in hotelo utemeljiti to prošnjo z izgovorom, da Rasser ni kriv izselitve. Nekaj tednov za tem je dobilo orožništvo v Zapotnici nalog raziskati zadevo in poizvedeti o resničnosti prijave pri ljudeh, ki so bili navedeni kot priče.

Obtožujemo orožništvo in ugotavljamo, da je ta nalog očitno sabotiralo, ker ni izprašalo merodajnih ljudi za stvari, ki bi služile za podkrepitev prijave in obtožbe. Poudariti pa je treba, da so o vsem izpraševali ljudi, ki o tem ničesar niso vedeli ali pa niso hoteli vedeti.

Ko je bil proti temu vložen protest na ravnatelja varnostne službe za Koroško, polkovnika Stossierja, in na britansko vojaško vlado, se je nekega dne pripeljal policijski direktor gosp. Harter in natančno protokoliral celotno prijavo. Od tega časa pa spi celoten postopek »spanje pravičnega«. Da bi zadeva vendarle prišla zopet v življenje, se je Rasserjeva žena drznila te dni pričeti s pobiranjem podpisov med prebivalstvom za izpust moža.

Ogorčeno se sprašujemo, ali je pot k zadostitvi pravic pri oblasteh na Koroškem res tako dolga, da za obsojdo zločinca, o čigar zločinstvu ni nobenega dvoma, potrebujejo polnega pol leta. Najbrž teži oblast za tem, da raje opravičuje 10 vojnih in političnih zločincev in jih skuša spustiti na svobodo, kako pa da bi enega samega pravično kaznovala.

prodati stroje, če bodo odstranjene tako važne osebe.

Ta postopek vzbuja med demokratičnim delavstvom veliko ogorčenje, ker dokazuje, kako so nacisti zaščiteni in zasidrani na svojih mestih, da jih niti ukazi britanskih oblasti ne morejo spraviti tja, kamor spadajo.

DEMONSTRACIJA CELOVŠKIH ŽENA PRED DEŽELNO VLADO V CELOVCU

Poročevalski urad OF poroča: Celovec, dne 14. oktobra.

Neznosen položaj v prehrani povzročila na Koroškem mnogo ogorčenja. Že prejšnji petek se je zbralo v prostorih deželne vlade preko 100 žena celovških delavcev, ki so poslate delegacijo do deželnega glavarja Pie-scha. Delegacija žen je odločno zahtevala, da izda deželna vlada energične ukrepe za izboljšanje položaja v prehrani in za znižanje cen, ki niso v nobenem sorazmerju z nizkimi zaslužki.

V ponedeljek 14. oktobra se je ponovno zbralo pred poslopjem deželne vlade več ko sto žena. Prišlo je do razburljivih prizorov. Žene so soglasno zahtevale navzočnost deželnega poslanca Čofenika. V nekaj urah so žene zbrale nad 2.000 podpisov na resolu-

ciji, v kateri so opisovale brezupen položaj, v katerem se nahajajo delavske družine, protestirale proti ponovnemu zvišanju cen kruha in zahtevale, da se takoj odpravi taksa šil. 5,20 za nakaznice za krompir. Prav tako so protestirale proti nezadostni preskrbi z oblačili in obutvijo. Zahtevale so, naj se v javne namene zapleni kapital, ki ga imajo nacisti in vojni dobičkarji naloženega v bankah.

Policijski kordon, s katerim so hoteli preprečiti dohod k poslopju deželne vlade, so razburjene žene predrle. Slišali so se vzkliki: »Kdaj dobimo od UNRRA-e obljubljeni sladkor?« »Kje dobi deželni glavar toliko kalorij, da tako dobro izgleda?« itd. Glasni vzkliki proti inozemskim fašistom so izražali zahtevo po njihovi odstranitvi. Žene so tudi zahtevale odstranitev nacistov iz gospodarskih ustanov.

Deželni poslanec Čofenik je spregovoril v imenu žena. Dejal je, »da ne s klici na pomoč, ampak s svojo močjo si moramo pomagati! Zato je potrebno očistiti gospodarske ustanove vseh nacistov in na odgovorna mesta postaviti demokratične, med protifašističnimi množicami priljubljene osebe.« Deželni glavar je poskušal potlačiti razburjene žene, kar mu pa ni uspelo. Žene so obljubile, da se bodo čez teden dni zopet oglasile in da ne bodo popustile prej, dokler njihove zahteve ne bodo izpolnjene.

SMIHEL NAD PLIBERKOM

Popravek

V smislu tiskovnega zakona, § 23., prinašamo na zahtevo odvetnika dr. O. Zhubra sledeči popravek, citiran po predlogi:

»Neresnično je, da je občinski tajnik Rudolf Janko znani slovenski krvoses in nacist in ima iz nacistične dobe dokaj zločinov na vesti.

Resnica je temveč, da občinski tajnik Rudolf Janko ni slovenski krvoses in nacist in nima iz nacistične dobe nobene zločine na vesti.

Neresnično je, da je gospod Rudolf prejšnjega občinskega tajnika Leo Krala ovadil gestapovcem in da je dal za pretil kmetje Crnko in Poltnik.

Temveč je resnica, da je gospod Rudolf prejšnjega občinskega tajnika Leo Krala nikdar in ovadil gestapovcem in tudi ni dal zapreti kmetje Crnko in Poltnik.

Neresnično je tudi, da je gospod Rudolf leta 1941 skupno z učiteljem Loserjem kot prvi zasedel slovensko posojilnico. Res je, da ni nikdar gospod Rudolf zasedel ne z učiteljem Loserjem ne z drugim slovensko posojilnico.«

ŠT. JAKOB V ROŽU

Poročevalski urad OF poroča:

V nedeljo 13. oktobra je bilo v Šent Jakobu v Rožu zborovanje KP Avstrije. V narodnem domu se je zbralo okoli 300 ljudi. V svojem referatu je poslanec deželnega zbora tov. Čofenik orisal gospodarski položaj Avstrije, razkrinkal značaj današnje nepravilne politike avstrijskih vodilnih mož in omenil razprodajo Avstrije po domačih politikih. V nadaljevanju je poudaril, da gre do isti politiki v Avstriji in na Koroškem po starih poteh zatiranja delovnega ljudstva. Govornik je tudi obsodil nadaljevanje politike »Heimatbunda« in vojnega zločinca Maier-Kaibitscha, ki je prišla posebno do izraza pri proslavah 10. oktobra.

Poslušalci so pazljivo sledili njegovim izvajanjem. Ob koncu zborovanja je sekretar sekcije Področčica — Št. Jakob KP Avstrije prebral resolucijo, v kateri je izrečena zahteva, da mora biti nacist — orožnik Bader ne samo premeščen, ampak odpuščen iz svoje službe. Resolucija je bila sprejeta s splošnim odobravanjem.

PROSVETNO DRUŠTVO «SVOBODA»

Društvo »Kot« je imelo svoj občni zbor. Zborovanje je otvoril stari predsednik tov. Šticker Jože. Dr. V. Zwitter je kratko nakazal zgodovino Roža in še posebej Št. Jakoba. Posebno je poudaril vero v bodočnost slovanstva in slovanskih narodov. Prosvetno društvo si je tudi nadelo novo ime »Svoboda«. Sledile so volitve novega odbora, ki nudi trdno jamstvo, da bo vse delo in življenje šentjakobčanov usmerjeno le k enemu cilju: Za dosego resnične svobode. Podpredsednik Slovenske prosvetne zveze tov. Martinjak Šime je obrazložil načrt dela za bodočnost. Mladina in stari člani naj čim tesneje sodelujejo, da bo novo prosvetno društvo čimprej preseglo višino starega.

Upamo, da bo novo društvo kmalu pokazalo uspehe svojih naporov.

ŠMARJETA V ROŽU

Poročevalski urad OF poroča:

V nedeljo 13. oktobra je bilo ob 11. uri dopoldne zborovanje OF. Govoril je tudi sekretar POOF-a, tov. Prušnik Karel — Gašper, ki je med drugim dejal: »Borimo se proti izkoriščanju človeka po človeku in naroda po narodu. Zato se tudi mi, koroški Slovenci, ne borimo proti bivšim nemčurjem in Avstrijcem, ampak proti nacistom in fašistom, katere koli barve in narodnosti, proti reakciji, kakor smo to delali v dobi oborožene narodnoosvobodilne borbe.« Sekretar občinskega odbora OF tov. Korenjak je pozval vse navzoče k vztrajnemu utrjevanju naše vseljudske organizacije Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško. K besedi se je oglašil tudi star možakar, ki je dejal, da se koroškim Slovencem ni treba bati nikogar, saj stoji ob naši strani svobodna Slovenija in ves napredni svet. V Berlinu pa ni več rabeljskega nacističnega zmaja, temveč pobornik svobode in zmagovalec nad nacizmom — sovjetska armada.

ŽELEZNA KAPLA

Dne 14. oktobra ob 10. uri so Angleži iz nepojasnjenih vzrokov aretirali partizanko tov. Anico Špornovo — Vido in njeno sestro Micko.

V nedeljo 13. oktobra so uprizorili v dvorani kina uspelo ljudsko igro »Domen«, ki ji je prisostvovalo okoli 300 ljudi. Prosvetna prireditev je v polni meri uspela. Na isti dan je bilo tudi zborovanje KP Avstrije, na katerem je govoril tov. Kacianka.

KOROŠKA IN AVSTRIJA

Po poročilih listov si je na zborovanju OeVP v Celovcu neki krajevni vodja samovoljno prilastil pravico, da je pozdravljaj v imenu koroških Slovencev in o njihovi 950 letni zvestobi do Avstrije. Ker se zdi, da si niti govornik niti poslušalci niso na jasnem o zgodovini Koroške in njenem razmerju do Avstrije, naj na kratko ponovimo nekaj občeznanih zgodovinskih podatkov.

Koroška (Karantanija, Carinthia) je prišla v 2. stoletju pr. Kr. kot del Norika pod rimsko oblast. Tedaj je obsegala tudi poznejšo Kranjsko in Štajersko. Konec 6. stoletja so se na Koroškem naselili Slovenci. Leta 976 jo je cesar Oton II., združeno z grofijo Istro in Furlanijo, povišal v vojvodino. V začetku 11. stoletja se je Koroška ločila od Bavarske in oblast nad njo se je v tem času pogosto menjavala. Šele leta 1335 sta si oblast nad Koroško razdelila Ludvik Bavarski in Avstrija. V letih 1809—1814 je bila Koroška združena v Napoleonovi Iliriji. V letih 1816—1849 je Koroška postala del kraljestva Ilirije s sedežem v Ljubljani. V tem razdobju se je torej Koroška upravljala iz Ljubljane. Šele leta 1849 je postala Koroška samostojna habsburška kronovina z upravnim sedežem v Celovcu. L. 1938 je Koroška izginila hkrati z Avstrijo v nacističnem rajhu in samo koroški Slovenci so se od 1942 z orožjem v roki borili na Koroškem za njeno osvoboditev izpod nacističnega jarma.

Kako se torej sklada zgodovinska resnica s trditvami govornikov na javnih zborovanjih.

Tomaž Ulbing, župnik v Skočidolu.

BOROVLJE

Poročevalski urad OF poroča:

V borovljski železarni so vse do današnjega dne na odločilnih mestih ilegalni nacisti. Delavstvo dobro pozna inž. Rottarja, inž. Weissensteinerja, inž. Uranitscha, knjigovodjo Smrekerja, blagajnika Hladendorferja itd. Pozna pa tudi njihovo početje in obnašanje v dobi nacizma.

Mnogi nacisti so takrat pomagali pri organiziranju hajk na partizane, zahtevali pojačenje policijskih posadk, da bi jih ščitile pred borci za svobodo. Gestapovci so na denunciacijo nekaterih nacistov pretepali delavce, ki so bili tja privedeni s silo iz zasedenih ozemelj. Za zmago Hitlerjevega režima so darovali iz tovarne mnogo važnih delov posameznih strojev, ki bi jih danes tovarna nujno potrebovala.

Dne 4. oktobra so britanske oblasti izdale ukaz, s katerim bi bili takoj odpuščeni inž. Rottar, Weissensteiner in Uranitsch, ker so bili ilegalni nacisti. Predstavniki socialistične stranke v tovarni pa so organizirali kampanjo proti ukazu britanskih oblasti in agitirali za to, da ti ilegalni nacisti ostanejo še naprej v tovarni. Zaščitniki teh ilegalcev so raznesli vesti, češ da bo morala direkcijska zapreti tovarno in

Duhovni oče koroških vojnih zločincev

Kadar govorimo o koroških vojnih zločincih, nehote pomislimo na Maier-Kaibitscha, stotnika Fritza in pokrajinskega vodjo Rainerja, le prerašči pa pozabljamo na njihove duhovne očete, ki so jih k zločinstvu načrtno vzgajali in pozneje s svojimi »znanstvenimi« potvorbami opravičevali njihove zločine. To so bili isti zli duhovi, ki so v omejenem merilu igrali podobno zločinsko vlogo kakor nacistični ideolog Rosenberg za celoten rajh. Na Koroškem kot na važnem oporišču vsenemške misli in velikonemškega imperializma se je njihovo število posebno zadnja desetletja močno povečalo. Njihov najpomembnejši predstavnik in najbolj uspešni »znanstveni« potvarjalec zgodovine v smislu nacistične ideologije pa je brez dvoma dr. Martin Wutte, odlikovanec z nacistično medaljo za znanost in umetnost. Ta nacistični »znanstvenik« in vzgojnik najbolj propalih koroških vojnih zločincev tudi danes mirno nadaljuje s svojim zločinskim početjem in pri tem uživa vso podporo oblasti in predstavnikov znanosti z avstrijskih »denacificiranih« univerz. Zanima nas, če bo zakon za očiščenje književnosti nacistične in velikonemške navlake zadeli tudi »znanstveno« blago dr. Wutteja.

Ne bo škodovalo, če si tega nacističnega »znanstvenika« malo поблиže ogledamo:

Martin Wutte je bil že pred prvo svetovno vojno znan kot strasten nasprotnik koroških Slovencev. Deloma je v tem iskati vzroka, da so ga pri tedanjih mirovnih pogajanjih v St. Germainu poleg Schumija pritegnili kot izvedenca Avstrije za koroška vprašanja. Po končani konferenci je prišel kot profesor zgodovine na celovško gimnazijo. Politično je pripadal vsenemški politični stranki »Grossdeutsche«. Pozneje so ga kot profesorja upokojili in sprejel je mesto muzejskega arhivarja v Celovcu. Ko pa so ustanovili deželni arhiv v Celovcu, je postal njegov vodja. Po priključitvi Avstrije je postal Wutte član NSDAP in do neba povzdigovani nacistični »znanstvenik«.

V svojih »znanstvenih« delih dokazuje dr. Wutte, da koroški Slovenci sploh niso Slovenci, ampak nekakšni Nemci, ki zaradi stikov s pravimi Slo-

venci govore neko nemško narečje. To narečje, da ima precej slovanskih prvin, ki pa nikakor niso prvotne. Narečje samo imenuje »windisch« in Slovence, ki ga govorijo »windisch sprechende Deutsche«.

Se pred prihodom Hitlerja v Avstrijo je izdal knjigo »Der Freiheitskampf Kaerntens«, v kateri v skladu z nacističnimi težnjami sploh zanika obstoj slovenstva na Koroškem. Po zlomu Jugoslavije leta 1941 pa je pričel na željo pokrajinskega vodje Rainerja in na podlagi naropanih dokumentov iz državnih arhivov v Beogradu pripravljati novo izdajo omenjene knjige. Nova knjiga je pravi izraz čiste, nacistične propagande in razgalja Wutteja kot starega, predanega nacističnega.

Dr. Wutte je bil na lastno željo in na željo pokrajinskega vodje Rainerja upokojen kot vodja deželnega arhiva, z namenom, da bi se lahko posvetil nalogam posebnega značaja. Rainer mu je dobavljal iz Jugoslavije zaplenjene arhive in ga pooblastil, da spiše knjigo, s katero naj bi dokazal negativno vlogo slovanstva na Balkanu in vzvišeno poslanstvo nemštva in narodnega socializma v jugovzhodni Evropi. V ta namen je dr. Wutte razpolagal z neomejenim bančnim računom. To delo je prekinil zlom tretjega rajha, zato še nikjer ni bilo objavljeno.

Zaradi zaslug za nacistično zgodovinsko znanost in zaradi posebnih zaslug, ki si jih je pridobil z raziskovanjem narodnostnih vprašanj v jugovzhodnih alpskih deželah — očitno je tu mišljena njegova ustvaritev novega plemena »Windischarjev« — mu je nacistični režim naklonil dve najvišji priznanji: častni doktorat univerze v Grazu in Göthejevo medaljo za znanost. Na obeh slavjih so bili navzoči najvišji nacistični funkcionarji in predstavniki nacistične znanosti. Pokrajinski vodja Rainer je poveljeval dr. Wuttejeve zaslugе za tretji rajh in poudarjal, da se ima samo njegovi vzgoji zahvaliti, da je postal narodni socialist. Kajti dr. Wutte je bil eden izmed redkih, ki je že pred desetletji spoznal velenemško poslanstvo v Evropi in ki je zavestno vzgojil kader najboljših nacional-socialistov na Koroškem. Obe slavji sta bili

v koroški deželni hiši v Celovcu. Za častnega doktorja graške univerze je dr. Wutteja ustoličil takratni odposlanec univerze v Grazu in sedanji (!) njen direktor dr. Rauch, Göthejevo medaljo pa mu je izročil Kiebersberg z univerze v Innsbrucku. (Iz tega primera lahko tudi posnamemo, kako siljajno napreduje čiščenje nacističnih elementov na avstrijskih znanstvenih ustanovah.)

Dr. Wutte pa ni bil samo v najožjih osebnih in uradnih stikih z nacističnim prvokom Rainerjem, temveč je bil posebno tesno povezan v delu z bivšim SS-Standartenführerjem in vojnim zločincem Maier-Kaibitschem. Dr. Wutte je Kaibitschu redno dobavljal potrebno »znanstveno« gradivo, ki je opravičevalo njegove zločine. Kajti Kaibitsch je bil tedaj vodja urada za obmejno ozemlje (Grenzlandamt), ki se je pozneje spremenil v urad za narodnostna vprašanja, bil pa je tudi po-

oblaščenec državnega komisarja za utrditev nemštva v okupiranih predelih Koroške in Gorenjske.

Dr. Martin Wutte sicer ni z lastno roko ubijal, onečaščal, izseljeval, ali na drug način uničeval slovenskega človeka na Koroškem, Gorenjskem, na Primorskem in v Ljubljanski pokrajini. Toda zato njegovo zločinstvo ni prav nič manjše kot zločini njegovih učencev. To mnenje je zastopalo tudi mednarodno sodišče v Nürnbergu, ki je obsodilo Rosenberga kot ideologa nacizma, ki je s svojimi nazeranji pripravljaval pot nacističnim zločinstvom. Tudi dr. Wutte je s svojim nacističnim »znanstvenim« delom ter z zavestnim potvarjanjem političnih in zgodovinskih resnic v svoji mrznji do slovenskega ljudstva pripravljaval pot nacifašističnim krvoločkom in s svojo »znanostjo« opravičeval njihova grozodejstva pred svetom. Dr. Wutte je s svojim vzgojnim delom in s svojo »znanstveno« politično dejavnostjo postal duhovni oče nacističnih uničevalcev slovenskega ljudstva in to svojo vlogo vestno izpolnjuje tudi danes,

Hitlerjeva mladina na častni straži

Spomin na črne dni trpljenja in boja je med nami še svež, zemlja, ki krije naše žrtve, še ni porastla, škoda še ni povrnjena, ko »domovini zveste« organizacije že spet ponavljajo svoje stare metode proslav in zborovanj. Proslave okoli 10. oktobra so nam najboljše dokaz, da se organizatorji teh in podobnih prireditvev v tej vojni niso prav ničesar naučili. Poleg »Erntedankfestov« ki pred nacistično dobo sploh niso bili poznani, je bila pač najbolj izzivalnega značaja proslava 10. oktobra v St. Jakobu v Rožu. Nezreli fantalini, bivši člani Hitlerjeve mladine, v belih srajcah in belih nogavicaš so stali na častni straži pred plebiscitnim spomenikom. Nehote se človek spominja pri tem slavja ob odkritju spomenika pol leta pred vkorakanjem Hitlerjevih čet v Avstrijo. Gotovo se bo tega dogodka posebno dobro spominjal gospod namestnik deželnega glavarja Ferlitsch. Tudi tedaj so prikoralaki enotno opremljeni »nemški turnerji« z belimi srajcami in v belih nogavicaš s pesmijo: »Heute gehört uns Deutschland, morgen die ganze Welt«. Tokrat so zapeli »Dort,

wo Tirol...«, obenem pa je govornik, znani sovražnik Slovencev Pippan zagotavljal, da se »nemško« ljudstvo nikdar ne bo dalo izriniti od Slovencev s te zemlje. Ali je pozabil, da se je resnično demokratično ljudstvo v Avstriji končno le zavedlo svojega »avstrijskega« porekla in da noče več biti »nemška Ostmarka« velikonemškega rajha? Ali so organizatorji te proslave že pozabili, kaj pomenijo »bele nogavice«? Mi tega nikdar ne bomo pozabili in bomo zato dosledno pobijali sleherni poživitvev kakršne koli nacistične krinke. Vemo namreč: z belimi nogavicami je začela nezrela mladina in nepopisno gorje milijonov ljudi širom cele zemlje je bil konec te igre. Zato vprašujemo z besedami »Kärntner Tagblatt« ob otvoritvi spomenika: »Ali koroški Heimatbund nima toliko moči, da onemogoči pri takih prireditvah narodno socialistične demonstracije, in sicer popolnoma?« Kakor jih »Heimatbund« ni mogel in ni hotel preprečiti, jih tudi danes njegovi nasledniki ne morejo in nočejo. Obletnica 10. oktobra je to jasno dokazala.

Koroška V BORBİ

Koroški Slovenci v prvi avstrijski republiki

PREGANJANJE DUHOVNIKOV

V noči od 16. na 17. februarja 1921 so opolnoči poklicali župnika Limpla, naj bi šel sprevidet na smrt obolelega kmeta v dobro uro oddaljeno vas Resnik. Tik pred vasjo pade več strelav, ki župnika nevarno ranijo v prsi. Drugi dan se je zvedelo, da dotični kmet sploh ni bil bolan in da tudi ni klical duhovnika. Jasno je, da je bil napad pripravljen.

Večina duhovnikov je bila premeščena na pritisk »Heimatdiensta« in na mnogo slovenskih župnij so prišli Nemci, ki sploh niso obvladali slovenskega jezika ali pa v popolnoma nezadostni meri. (Vetrinj, Grebinj, Velikovec, Ruda, Marija na Zilji, Brdo na Zilji, Gorje ob Zilji, Timenica, Gospa sveta, Breza, Zrelec, Grabštajn, Šent Jakob ob cesti itd.)

Septembra 1922 sta hotela slovenska poslanca predati celovškemu škofu obširno spomenico, ki je obravnavala cerkvene razmere na Slovenskem Koroškem, toda spomenica ni bila sprejeta.

PREGANJANJE DRUŠTEV IN SHODOV

Posebno poglavje zaslužijo prizadevanja, da se onemogoči koroškimi Slo-

vencem vsako kulturno-prosvetno delovanje v prvi avstrijski republiki. Odrekli so jim dovoljenje za prireditve, če pa so bile dovoljene, so jih skušali s silo preprečiti. Tako 23. oktobra 1921 v Svečah in 8. januarja 1922 v Skocijanu. Tu so nameravali igrati znano Anzengruberjevo igro »Krivo prisažnik« v slovenskem prevodu. Tik pred začetkom predstave je vdrla v dvorano tolpa nasprotnikov z vpitjem »Heill« in s silo preprečila igro, čeprav je bil čisti dobiček namenjen pogorelcem v Kazazah. Pretepli so vsakega Slovenca posebej, najbolj pa poslanca Poljanca. »Češko Slovo« št. 44-1922 opisuje dogodek: »Vrgli so se nanj, ga strašno bili in zdelali, vrgli nato na tla, en Teuton mu je že klečal na prsih in hotel vanj zasaditi nož. Pričakoval sem smrtno uro, toda rešil me je renegat, ki je hotel, da bi me obesili, je pravil poslanec sam. Medtem so se zbrali pretepeni Slovenci in posrečilo se jim je, da so rešili poslanca.«

12. marca 1922 je bil oblastveno dovoljen shod v Grebinskem kloštru. Pred poslopjem se je zbrala gruča ljudi, okoli 300, oboroženih s palicami in revolverji. Okrajni orožniški nadzornik Filip Cvik je naznanil prirediteljem shoda, da »Heimatdienst« ne trpi slovenskega zborovanja. Na odgovor sklicatelja, da »Heimatdienst«

ni nobena oblast, je izjavil orožniški nadzornik, da bodo orožniki odšli. Nato je tolpa vdrla na zborovališče, vpiloč »Das sind die Verräter, die Serben, serbische Hurren! Wo ist Poljanec, haut's ihn, hängt ihn auf!« Čarfa in Kundiča so pretepli s palicami, bikovkami in revolverji po glavi. Nato so pretepli Slovence, ki so odhajali, in vse to pred očmi dvanajstih orožnikov. Pretep sta vodila grebinski župan Schwarz, župan Rabič iz Vovber in sodni svetnik Pötsch iz Velikoveca.

1. marca 1925 je bil dovoljen politični shod za volilce Kotmare vasi Zihpolj in Vetrinja v Ivovljah. Zborovalne prostore pa je zasedel »Heimatdienst« iz Celovca in Borovelj. Dva dni nato je govoril zvezni kancler dr. Ramek v avstrijskem državnem zboru, kako Slovenci »popolnoma nemo-teno« zborujejo.

Z odlokem št. 928 od 18. julija 1925 je deželno finančno ravnateljstvo v Celovcu kaznovalo posojilnico v Glinjah s kaznijo 1 milijon kron, ker je letne računске zaključke predložila v slovenskem jeziku. Obenem so ji zagrozili, da bo morala plačati še dva milijona kron kazni, če do 10. avgusta 1925 ne predloži nemške prestave zaključkov.

Vprašamo se, kako je bilo mogoče, da so koroški Slovenci v Avstriji postali popolnoma brezpravna raja. Odgovor na to je dal namestnik deželnega glavarja Schumi 21. marca 1922 na shodu »Landbunda« v Zitari vasi, ko je svojim pripadnikom priporočil: »Slovencev ne smete streljati kakor na primer dekana Limpelna, če pa bodo imeli kje kak shod ali igro, jih pa razženite.«

»HEIMATDIENST«

Večkrat je bil že omenjen »Heimatdienst« ali njegova oborožena četa »Heimatschutz«. »Heimatdienst« je organizacija vseh nemških strank v deželi, ki je bila ustanovljena pred glasovanjem in ki je vodila boj za priključitev slovenskega dela Koroške k Avstriji. Po glasovanju te organizacije niso razpustili, ampak je nadaljevala boj proti Slovincem. Pozneje se je preimenovala v koroški Heimatbund. Za vsimi napadi in preganjanji Slovencev je stala ta organizacija. Njej so se pokoravale vse koroške oblasti. Zato so jo imenovali koroški Slovenci »Deželno vlado za slovensko ozemlje«. Kako daleč je segala njena moč, je razvidno iz okrožnic, ki potrjujejo, da se je »Heimatdienst« in poznejšemu »Heimatbundu« pokoravala tudi cerkvena oblast. Navajamo samo odloček iz ene teh okrožnic:

»Iz razumljivih vzrokov, o katerih ne moremo podrobneje razpravljati, si moramo z vsemi silami prizadevati, da slovenske župnije spremenimo v jezikovno mešane (slovensko-nemške). Privoliti v to, oziroma izdati potrebne odredbe more samo knezoškofijski ordinariat; sprožiti to reč in prositi za spremembo pa mora dotična občina. Zato je potrebno v vseh občinah, kjer je upanje na uspeh, kakor hitro mogoče napraviti sledeče: Sklep občinskega sveta, v katerem se knezoškofijski ordinariat naproša, da odredi za vsako drugo nedeljo nemško pridigo in proglasi dotično župnijo za jezikovno mešano in ne več slovensko. (Podpisan Maier-Kaibitsch s. r.) (Iz »Spominov korošk. slov. polit. voditelja«)

Turška politika v pravi luči

V inozemski javnosti je vzbudila veliko zanimanje objava nemških tajnih dokumentov, ki jih je objavilo zunanje ministrstvo ZSSR in ki označujejo nemško politiko v Madžarski in v Turčiji. Ti dokumenti, ki o njih pristnosti ne more biti dvoma, ne razkrinkujejo le zločinske diplomacije hitlerjevske Nemčije, ampak odkrivajo tudi tesne zveze, ki so bile med berlinskimi pustolovci in vladajočimi plastmi Madžarske in Turčije v drugi svetovni vojni.

Odkar so v sovjetskih listih izšla izčrpna tolmačenja o teh dokumentih, poizkuša turški tisk vztrajno izpodbiti pristnost gradiva, ki dolži turške politike neposredne podpore nemškim napadalcem. Anatolska agencija pričanja zdaj govoriti o razgovorih Papena in Saradžogla in drugih zastopnikov Ankare, ki so javnosti znani. Šlo je za napad Turčije na ZSSR in osvojitve nekaterih delov sovjetskega ozemlja. Agencija poroča, da so dokumenti, ki se na to nanašajo, baje v hudem nasprotju z nedvoumnim stališčem Turčije do napada leta 1936 in z njeno sedanjo ter bodočo politiko.

Turški listi pa niso v stanju, da bi napravili neizprosna dejstva neresnična. V popolni zmedbi skačejo od enega do drugega »argumenta«. Njihovi angleški kolegi, ki bi radi za vsako ceno oprali sedanje turške »klijente« Velike Britanije in opravičili njihovo nacistom naklonjeno zadržanje v pretekli vojni, pa s tem seveda prav nič bolje ne uspevajo.

Svetovna javnost ima številne dokaze, ki označujejo turško politiko zadnjih let. Znano je, da je bila za Nemčijo ugodna izjava turške vlade o »nevtralnosti« še pred začetkom sovjetsko-nemške vojne, ker je s tem zakrila nemški pohlep po Balkanu. Ko je Nemčija napadla Sovjetsko zvezo in zbrala poglavitne nemške sile na vzhodnem bojišču, je »nevtralnost« Turčije postala za nacistične neprecenljivega pomena; saj je odvrnila nevarnost napada zaveznikovih sil z jugovzhoda in dovolila nemškemu vrhovnemu poveljstvu, da je osredotočilo svoje sile v zaželeni smeri.

Pri presoji »turške nevtralnosti« pa moramo upoštevati tudi politiko turške zunanje trgovine, ki je izkazovala Nemeem stalno in prav izdatno pomoč ter iz Turčije napravila glavnega dobavitelja manjkajočih surovin za nemško vojno industrijo.

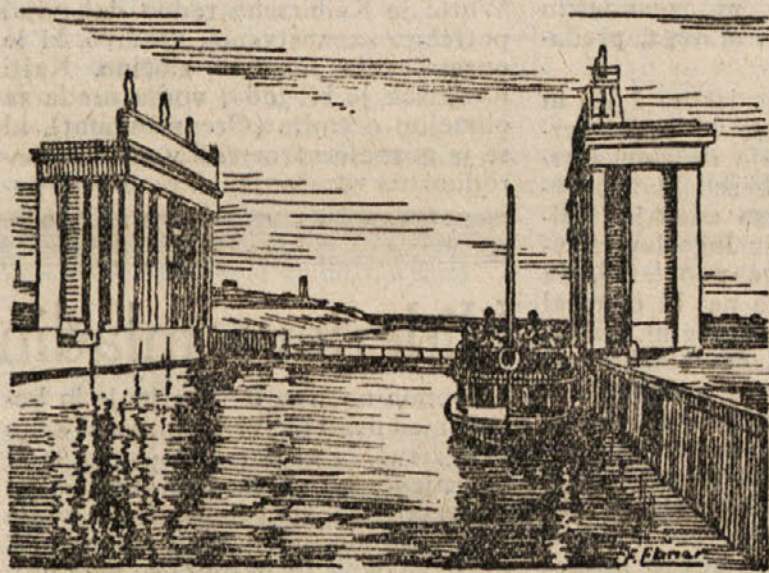
Kot nazoren primer, kako je Turčija čuvala svojo »nevtralnost«, služi

položaj v območju morskih poti, ki je bilo odprto izključno le za enote osnih sil, tako za trgovske kot vojne ladje. Nota sovjetske vlade z dne 8. avgusta 1946 glede pogodbe v Montreuxu navaja hude kršitve te pogodbe. Vojne ladje osnih sil so vozile skozi morske ožine v Črno morje in nazaj zaradi vojaških operacij na črnemorskem bojišču. Ta dejstva v obdobju 1941 do 1944 so dala Sovjetski zvezi polno upravičenost, da je izjavila v svoji noti, da

»med preteklo vojno proti Nemčiji in njenim zaveznikom pogodba o morskih poteh sovražnih sil ni ovirala, da

kim izdalo notranje ministrstvo Sovjetske zveze. V svoji brzojavki z dne 26. avgusta 1942 je navedel Papan izjave turškega notranjega ministra Memencogluja, po katerih je »Turčija prej ko slej zainteresirana na porazu boljševiške Rusije, ki naj bi bil po možnosti popoln«. Naslednji dan, 27. avgusta, je Papan sestavil svoje poročilo o razgovorih z ministrskim predsednikom Saradžogljem, po čigar besedah je »uničenje Rusije junaško dejanje Führerja, kakršno je samo enkratno v stoletju«.

Ali je treba še prepričljivejših dokazov za duševno sorodstvo med hit-

Zatvornica na kanalu med Volgo in Moskvo

bi teh ne bile izrabile za vojne namene proti Sovjetski zvezi. Turška vlada se zaradi tega ne more izogniti odgovornosti za takšen položaj.

Prav te okoliščine so povzročile sklep treh sil na berlinski konferenci, da se popravi pogodba, sklenjena v Montreuxu, ker v tej obliki ne odgovarja sedanjim pogojem. Prav tako je utemeljen predlog sovjetske vlade, da se ustanovi režim, ki bo zajamčil svobodno trgovino po morju in varnost morskih poti ter preprečil njihovo izkoriščanje v sovražne namene proti črnemorskim silam. Poizkusi turškega in angleškega tiska, da bi nedavne dogodke prikazali v napačni luči in tako diskreditirali politiko ZSSR, so spričo zgodovinskih dejstev klavrno propadli. Demokratične javnosti Evrope in Amerike ne morejo več zavajati.

Protisovjetsko stališče sedanje turške zunanje politike in ekspanzionistična stremjenja tamkajšnjih nazadnjakov so razvidna iz različnih nemških dokumentov, ki jih je pred krat-

lerjevskimi roparji in med nazadnjaki iz Ankare?

Kakor je razvidno iz nemškega tajnega gradiva, so turški politikastri že dolgo kovali načrte za osvojitve sovjetskega ozemlja in so te načrte povezali z upanjem na zmago hitlerjevske Nemčije.

Leta 1942 se je Papan skliceval na to, da ima turški generalni štab trden namen »da obravnava vprašanje koncentracije turških sil na sovjetski meji v letu 1942 v smislu, ki bo za nas zelo ugoden«.

To je pravi značaj turške »nevtralnosti« med drugo svetovno vojno. Če še pristavimo, da se zunanje politična smer vladajočih turških plasti tudi še po vojni odlikuje po besnih in obrekovalnih očitkih proti Sovjetski zvezi in demokratičnim državam vzhodne Evrope, da se v Turčiji kuje protisovjetski blok in netižno mednarodni spori, potem nam je jasno, zakaj pripadniki miru in varnosti to politiko odločno obsojajo. G. Gerasimov

POLOŽAJ V AVSTRIJI

Ena izmed izmišljotin, ki jo širi nazadnjaški tisk ter jo tudi avstrijski državniki pridno ponavljajo, je trditve, da je nacizem v Avstriji že končnoveljavno odstranjen, nekdanji nacisti »prevzgojeni« ter da zato zaslužijo priznanje in sočutje.

Dejansko pa je v deželi brez števila legalnih fašističnih in fašistom naklonjenih skupin, ki od časa do časa snujejo izzivaške akcije. Njihova delavnost se širi zlasti po britanski in ameriški zasedbeni coni, kjer zasedbene oblasti njihovega zločinskega dela nočejo opaziti.

Na tisoče nekdanjih nacistov igra še vedno važno vlogo v gospodarskem in kulturnem življenju teh pokrajin. Vendar te skrite skupine manj ogrožajo bodočnost države kot nazadnjaški blok, ki je zasidran na najvažnejših odločujočih mestih in je pričel z napadom proti demokratični preobrazbi dežele.

Spomladi lanskega leta je nastala v Avstriji tako zvana »ljudska stranka« »Volkspartei«. Družbene skupine, ki so se v njej združile, so po ogromni večini sodelovale aktivno s Hitlerjevo Nemčijo. Zdaj v novih razmerah pa jih družijo skupna bojazen pred temeljitimi demokratičnimi ukrepi, skupna odgovornost za narodnostno nemoč v zadnjih desetih letih in nič

manjše skupno sovraštvo do »rdečih«, to se pravi predvsem do komunistov.

Vodstvo socialistične stranke se je dejansko pridružilo reakcionarnemu bloku, ki je nastal znotraj OeVP, ter ga podpira v skoraj vseh bistvenih vprašanih avstrijske notranje in zunanje politike. Odločilno pri tej spremembi nekdanjih sovražnikov v začasne prijatelje je bil njihov skupni dvom o možnosti samostojnega razvoja Avstrije. Posledica tega dvoma je bil sklep, da je vključitev Avstrije v vplivno področje katere koli velike gospodarske sile ali bloka držav — neizogibna. Naklonili so se na ekspanzionistično navdahnjene plasti Anglije in ZDA in računajo s tem, da bodo

'Pax Americana' pomeni strahovanje in pritisk

Zunanjepolitični sodelavec »Izvestij« piše, da je obračun generalisima Stalina z vojaško političnimi agenti in njihovimi redkimi civilnimi privrženci naletel na odobravanje tistih plasti, ki si iskreno želijo, da bi se po tej vojni ustvaril trden mir in zagotovila splošna varnost.

Pod pritiskom širokih množic narodov, ki koprni po miru, je bil celo reakcionarni tisk prisiljen spregovoriti o potrebi izboljšanja odnošajev med

v primeru, če tem ljudem izročijo ključ avstrijskega gospodarstva, prejel za to zunanjepolitično podporo, ki jih bo varovala pred »komunistično nevarnostjo« ter jim zagotovila nazadnjaški notranje politični razvoj. Nazadnjaški blok hoče na vsak način vzbuditi videz, da se velike sile med seboj resno in ogorčeno borijo za Avstrijo.

Med avstrijskim ljudstvom raste nezadovoljstvo zaradi splošnega zastoja, zaradi politike OeVP in na desno usmerjenih socialistov. V deželi nastaja politična ločitev duhov, ki se uveljavlja vedno bolj tudi v vrstah »Volkspartei« in pri socialistih. Mlada avstrijska demokracija ima pred seboj še veliko naporov, preden si bo priborila zmago nad številnimi silami, ki jih aktivno podpira mednarodna reakcija. (Po moskovski »Pravdi«)

anglo-saškimi državami in Sovjetsko zvezo. Če samo dejstvo, da je reakcionarni tisk načel to vprašanje, razkrinkuje hinavstvo teh mednarodnih reakcionarjev, katerim na ljubo dvigujejo vojaško politični agenti svoj vik in krik o neizogibni vojni, da bi preplašili male narode ter jih zapeljali v svoje politične vode. Kakor pa se v takšnih primerih dogaja, ni »solidni« tisk tisti, ki bi izražal odkritosrnejše in nedvoumno stališče mednarodne re-

akcije do mednarodnega sodelovanja, ampak le njegovi mali priveski.

Tako si zamišlja glasilo reakcionarnih pripadnikov Kuomintanga »China Daily Tribune« v imenu svojih inozemskih zaščitnikov mednarodno »sodelovanje« tako, da bi Sovjetska zveza v vseh mednarodnih vprašanih sprajela stališče anglosaških držav.

Sodelavec lista »New York Herald Tribune« Walter Lippman si zamišlja mednarodno sodelovanje zgolj kakor »Pax Americana«, to se pravi svet, ki bi se opiral na gospodarstvo Združenih držav Amerike.

To politiko označujejo vojaške demonstracije, poizkusi zastrašitve in vmešavanje v notranje zadeve drugih držav.

Izjave ameriških politikov o miru in sodelovanju bodo zelo težko koga iskreno prepričale, če istočasno izjavlja poveljnik ameriške mornariške pehote na Kitajskem, general Howard, da so ameriške čete na Kitajskem zato, da »uresničijo načrte ameriškega zunanjega ministrstva«, ali pa če podonavskim državam — z namenom, da bi jim vsilili tuj režim plovbe po Donavi — vzamejo češkoslovaške, jugoslovanske in romunske ladje, »da bi imele zapadne države adut v rokah«, kakor pravi angleški »News Chronicle«.

Že samo dejstvo, da morajo »Pax Americana« vsiljevati narodom na različne načine, dokazuje, da si ti takšnega »sodelovanja« ne želijo; zreli so dovolj, da lahko uresničijo pravo mednarodno sodelovanje. Poleg tega so se lahko v dobi druge svetovne vojne na lastne oči prepričali, kam pripelje politika, ki se naslanja na fantastično in izredno nevarno idejo o svetovni nadvladi.

Italijanski nazadnjaki proti pravicam ljudstva

V štirih mesecih po volitvah v ustavnodajno skupščino in razglasitvi republike vodijo italijanski finančniki in industriji veliko ofenzivo proti demokratičnim pridobitvam ljudskih množic, ki so jih te dosegle s propadom fašizma in v osvobodilni vojni.

Industriji se upirajo, da bi dali na razpolago svoj kapital za obnovo države. Rajši ga nalagajo v inozemstvu ter zavirajo boj proti brezposelnosti, ki je po podatkih UNRRA-e dosegla že dva in pol milijona brezposelnih, h katerim je treba prišteti pet in pol milijona začasnih zaposlenih.

Ti ljudje skupaj z verižniki na vse načine podpirajo špekulacijo, skrivajo važne življenjske potrebščine ali jih spravljajo v inozemstvo ter na ta način umetno dvigajo cene na notranjem trgu.

Reakcija, ki bi rada nahujkala srednji stan proti delavskemu razredu in njegovim organizacijam, je pričela v tisku z gonjo proti italijanskim sindikatom. Zastopniki telefonskih družb, ki so po navodilu zveze industrijcev izzvali stavko delavstva, so z dovoljenjem vlade ustavili že pričeta pogajanja za novo kolektivno pogodbo s sindikatom delavcev in nameščencev telefonske službe.

Naslednji dan so pričeli stavkati delavci vsega krajevnega omrežja in zagrozili, da bodo pretrgali telefonsko zvezo tudi med mesti. Ko je sindikalno odposlanstvo, ki je vodilo stavko, pozvalo vlado, da nemudoma podpravi telefonsko omrežje in izroči vodstvo telefonskega prometa posebnemu upravnemu odboru, so telefonske družbe ugodile vsem zahtevam delavstva.

Medtem ko bi radi omehčali delovne množice z lakoto, poskušajo veleposelniki hkrati nahujskati zaostale plasti kmetijskega prebivalstva proti mestnemu delavstvu.

Italijanska fašistična vojaška klika dviga glavo. Za njene zločine v času fašističnih osvajalnih vojska je ni nihče klical na odgovor in zdaj predrzno govori, da je »pripravljena na povračilo«. O vojaškem in političnem povračilu blebetajo fašistične skupine in stranke (na primer Fronte dell' Uomo qualunque), ki se pojavljajo po vsej državi. (TASS)

SAMOPOMOČ ob pomanjkanju sadnih drevesc

Koroške drevesnice še nikoli niso same krile potrebe sadnih drevesc v deželi. Tik pred zadnjo vojno so se sicer težko iznebile svojega blaga, vendar je na drugi strani prihajalo veliko drevesniškega blaga iz Nižje in Gornje Avstrije.

Nacistični režim je pa zastopal stališče, da morajo izginiti vse manjše drevesnice, in to se je tudi zgodilo.

Največja drevesnica na Koroškem v Wolfsbergu je za časa nacizma prelozila svoje drevesnice na Poljane pri Prevaljah — torej na jugoslovansko ozemlje, in danes čez mejo seveda ni mogoče dobiti drevesc. Pomagati si bomo morali torej sami. Imamo dve možnosti: ali zasejemo pečke sami in si drevesca vzgojimo iz zasejanih pečk, ali pa si nakopljemo divjakov (trnovcev) v gozdu.

V sadjarskem slovstvu sicer strokovnjaki ostro nastopajo proti temu, vendar dvomim o upravičenosti. Če je divjak zrasel sam brez vsake nege, nihče ga ni okopal ali mu gnojil, rastel je leta in leta ter v tem času doživel verjetno več hudih zim in če je kljub temu ostal pri življenju, je dokazal svojo odpornost proti mrazu. Divjake v prosti prirodi, ki niso bili odporni proti hudemu mrazu, so hude zime uničile, torej jih je narava sama izločila.

Čitali ste mogoče tudi kdaj, da pri drevescih, cepljenih na gozdne divjake, nimamo gotovosti, če bodo rodila. Tudi tega se ni treba bati. Naši Gorjanci dosedaj večinoma sploh še niso kupovali drevesc. Nanosili so si divjake iz gozda, jih cepili in sadna drevesa jim prav dobro rodijo. Pred nekaj leti sem občudoval v Robažih pri Apačah take lesne divjake, ki jih je cepil p. d. Lesjak z bobovcem (Bohn-äpfel) in ki so tri leta po cepljenju že vsa rodila.

Pri drevesničnih drevescih bi se zgodilo to samo pri tistih vrstah, ki začno prav zgodaj roditi, bobovec pa ne spada med te vrste. Težave so pri lesnih divjakih samo v tem, da jih najdemo večinoma le v goščavi in zaradi tega jih težko izkopljemo, ker so njih korenine prepletene s koreninami drugega grmovja. Potrebna je torej previdnost pri izkopavanju, da dobimo zadosti korenin.

Divjak, čigar korenjsko krono smo pri izkopavanju močno poškodovali, se bo »prijel« mogoče v prav dobri zemlji, na suhi, peščenasti zemljinji pa je malo upanja, da bi rastel.

Kot podlago za hruške se menda tudi kneblovec (Weissdorn) obnese, kot omenja to ekonomski svetnik Josef Loschnig v svoji knjigi. Sam se žal nisem kdaj spomnil, da bi cepil hruške na to podlago. Pač pa mi je pred desetletjem p. d. Hudercev v Žitari vasi pokazal kneblovec, ki ga je cepil s hruško. Pokazal mi ga je prvo leto po cepljenju in prvo leto je napravila hruška okoli pol metra dolg poganjek. Ker je kneblovec v nekaterih naših krajih dosti, vsaj v Podjuni jih je v izobilju, lahko poskusimo z njimi kot podlago za hruške.

Že sedaj se oglejmo za sadnimi podlagami. Ko enkrat list odpade, jih težje spoznamo in tudi najti jih ne bo lahko več naenkrat. Če hodimo po gozdu, naj bodo oči vedno pozorne na divjake.

Divjake si seveda vzgojimo lahko tudi sami na zelenjadnem vrtu ali še boljše, če si ogradimo poseben prostor z žično mrežo ali leseno ograjo. Plot naj je vsaj poldrug meter visok, da ga zajec tudi pri visokem snegu ne more preskočiti. Pečke sejemo že v jeseni na določeno mesto ali pa jih čez zimo vložimo v zaboje s peskom. Če pridejo pečke v zemljo šele spomladi, tedaj ne vzklijejo isto, temveč šele naslednje leto. Niso pa pečke vseh vrst sadja enako dobre za setev. Nekateri vrste sadja imajo veliko gluhih pečk. Od teh vrst pečke niso pripravne za setev. Slabo kalijo, pa tudi divjaki od onih pečk, ki so vzklije, niso dosti prida, ker jih vsako leto nekaj pogine in tudi še pozneje se sadna drevesca, ki so na njih cepljena, ne obnesejo.

To so tako imenovane tri posebne vrste. Vzklijejo s tremi kličnimi listki. Dobre pečke so od vrst, ki vsebujejo vsaj 5 dobro razvitih pečk. Te vrste so dvoprodne in vzklijejo z dvema kličnima listkoma. Dvoprodne pečke so kratke, obokle, troprodne bolj podolgate, koničaste.

Na splošno si torej lahko zapomnimo, da so pečke od sadne vrste, katerih sad vsebuje veliko dobro razvitih, oboklih, kratkih pečk, dvoprodne in so torej pripravne za setev, od vrst, katerih sad vsebuje malo število velikih, podolgateh in koničastih (špičastih) pečk, so troprodne in slabe za setev.

Če pečki odstranimo kožo, vidimo že na njej, ako ima dva ali tri klične listke. Največji škodljivci mladih divjakov so ogrci. V domačem zelenjadnem vrtu pa upamo, da jih ne bo toliko, ker je prst rahla.

Tudi voličkar (rovnic) je zelo nevaren škodljivec. Nastaviti moramo pač pasti, da jih uničimo.

Od koščicaste sadja je posebno črešnjev dosti v gozdovih, zlasti v bližini vasi ali posameznih kmetij. Lahko najdemo črešnjava drevesca v velikosti, ki jih lahko takoj cepimo. Če ne najdemo doraščenih drevesc pa lahko najdemo spomladi pod vsakim črešnjevim drevesom, ki je preteklo leto rodilo, dosti komaj vzklih črešnjevih rastlinic. Če te presadimo spomladi, ko so napravile komaj dva do tri liste, v deževnem vremenu, tako da še nekaj dni po presaditvi dežuje ali ostane vsaj oblačno, se večinoma primejo. Če pa sledi jasno vreme, moramo sadike pač pridno zalivati in zasenčiti. Še bolj enostavno je seveda, da si črešnjevke koščice sami sejemo.

Mlade domače češplje si vzgajamo iz koreninskih poganjkov. Češpljeva drevesa rada poganjajo iz korenin in iz teh poganjkov si lahko vzgojimo mlada drevesca. Korenine tvorijo vedno nekaj poganjkov. Pri poganjku zasadimo kol, da ga pri košnji ne pokosimo, ali če tam pasemo, ga tudi malo ogradimo, da ga ne popaše živina. Češpljeve koščice — vsaj z našimi

domačimi češpljami sem delal poskuse, — včasih ne vzklijejo skoraj nič. V nekaterih letih je bil uspeh malo boljši, včasih celo dober. V splošnem pa lahko rečem, da je vzgoja domačih češpelj iz koščic negotova. Pomagamo si pač s tem, da zasejemo slivine koščice in mlade slive precepimo v češpljo.

Tudi slivine koščice naj pridejo takoj v prst oziroma pesek. Slive si torej lahko vzgajamo iz koščic in tudi s koreninskimi poganjki. Slive iz koščic ali koreninskih poganjkov naj nam služijo samo za podlago in deblo. Precepimo jih pozneje z zaželenimi žlahtnimi vrstami.

Slive in češplje so tudi podlaga za mirabele (maravdl) in marelice (aprikoze).

Pri orehah pa lahko vsadimo plod takoj na mesto, kjer ga hočemo imeti. Tudi oreh naj pride takoj v zemljo. Ker oreha ne bomo cepili, moramo vzeti seme od drevesa, ki donaša res lepe plodove. Včasih se oreh izprevrže, da torej ne prinaša tako lepega sadu kot tisto drevo, čigar plod smo vsadili. Vendar se moramo v splošnem zanesti, da se ne bo izprevrigel prav v slabo vrsto. Inž. Marko Polcer

H koncu paše in prehod k suhemu krmljenju

Ob suhih jesenskih dnevih nam kaže puščati živali na travniško pašo že samo zaradi gibanja, sonca in svežega zraka. Če pa so travniki zaradi dežja premokri, ne kaže goniti živine na pašo. Tudi v primeru slane naj ostane živina toliko časa v hlevu, dokler slana ne izgine. Kdor tega ne upošteva, dobe njegove živali drisko, breje živali pa lahko zvržejo itd. Nevarna je za živino tudi mlada detelja in paša po travnikih s posebno bujno raščo. V teh primerih in tudi drugače se priporoča, da dobijo živali vselej nekoliko sena, preden gredo na pašo. Tudi se ne priporoča napajanje po paši, zlasti ne, če smo pasli po detelji, da se ne pojavi nevarno napenjanje.

Ko vidiš, da jesenska paša ponehava, začni polagoma pripravljati živino na hlevsko, suho krmljenje. Čim bolj se izvrši prehod, od zelenega k suhemu krmljenju, tem lažje in bolje se živina privadi na zimsko suho krmljenje, tem manjše bodo pri živini izgube na teži in mleku.

Sicer pa prav izrazitega suhega krmljenja, ki je bilo nekoč pri nas čez zimo splošno v navadi, na smotno in času primerno urejenih kmetijah danes skoraj ni več. Kjer so razmere dopuščale — in tega je bilo na sloven-

skem delu Koroške bolj malo — se je v zadnjem desetletju uredilo pridelovanje krme tako, da dobivajo lahko živali v teku cele zime tudi sočno krmo, in sicer do božiča ali Svečnice poleg rezanice ali sena repo in peso in potem do nove paše ali nove zelene krme ansilažo oziroma kisano sočno krmo.

Na tako urejenih kmetijah prehod k zimskemu suhemu krmljenju ne bo težak. Seveda, kjer za zimsko krmljenje živine ni repe ali pese in okisane krme, je treba prehod izvršiti tem bolj pazljivo. Upoštevati moramo namreč, da potrebuje govedo za nasičenje s suho krmo le četrti del tiste množine krmil, ki je sicer potrebna pri pokladanju zelene krme ali pa na paši. Če je moralo govedo použiti na paši ali pri zelenem krmljenju 60 kg trave ali drugih zelenih sočnih krmil, da se je nasitilo, zadostuje sedaj pri suhem krmljenju govedu za nasičenje že 15 kg sena oziroma suhe krme. Po prehodu na suho krmljenje se morajo torej prebavila živali (posebno želodec pri prežvekovalcih) temu primerno skrajšati; dočim se mora izločanje prebavnih sokov zaradi predelave in prebave teže razstopnih redilnih snovi v suhi krmi znatno povečati. Čudno bi torej bilo, če bi prehter prehod k suhemu

Karel Grabelšek — Gaber:

VELIKA SREČA

Njuni cilj pa je bil ta trenutek samo kozolec in dehteče seno na njem. Mukoma sta se skobacala po latakah nazgor. Ko sta se vlogla, sta imela občutek velike sreče. Sreča je bila v tem, da je bila noč, da je bila tema, da ju je obdajalo dišeče seno, da sta ležala. Kako dolgo bo trajala sreča, nista računala; da bo jutri zopet tako, kakor je bilo danes, da bo treba iti v sneg, da ju bodo zasledovali Nemci, na to se še spomnila nista. Tudi na to nista pomislila, da bi ju lahko kmet izdal. Zanj se je čas ustavil. Obdajala ju je globoka noč v dišečem senu, ki je bilo toplo in to je bila velika sreča.

Zarila sta se globoko v seno. Ker sta bila mokra od snega, ju je sprva zeblo, da sta drgetala po vsem telesu. Polagoma pa se je mokrata spreminjala v toplo soparico in čutila sta, kako jima v telo leze gorkota. Zdaj je bila njuna sreča neizmerna. Bila sta še budna, pa nista hotela govoriti, da z besedami ne bi motila občutka sreče in miru, ki ga je bila polna njuna duša. Noč je, seno diši in čas se je ustavil. V telo je legala prijetna onemoglost, pa se še premakniti nista hotela, da bi je ne pregnala.

Počasi so se jima jele zapirati oči

in sta zaspala. Ko sta se prebudila, je bil že dan. V senu jima je bilo še vedno toplo. Toda tistega občutka sreče ni bilo več v njiju. Nič več ni bilo noči in prijetne onemoglosti v telesu. Bolela ju je sleherna mišica, pri vsakem gibu sta začutila bolečino. V dušo se jima je zopet naselila velika skrb, če bi Nemci prišli po sledi in ju dobili. Zarila sta se globlje v seno. Potem sta odrinila malce desko, da sta imela razgled. Zdaj ju je napadla nova skrb: Kaj če kmet ni naš in naju izda.

»Bog ve, če nama bo prinesel kaj jesti.« je zašepetal Tone, da bi speljal misli drugam.

»Morda.«

V pričakovanju sta znova zaspala. Prebudilo ju je govorenje. Pogledala sta skozi režo. Zagledala sta Nemce, ki so šli s kmetom proti kozolcu.

»Izdal naju je,« jima je šlo skozi dušo. Tone je hotel planiti, pa ga je Jože s trdo roko potegnil k sebi.

»Če skočiš, te ustrelje kot psa.«

»In če naju dobe, naju bodo razmesarili kot zveri.«

Govorila sta šepetaje, toda nista mogla skriti razburjenja, ki jima je udarjalo iz šepeta. Jože je stisnil Tonetu bombo v roke, sam pa je oprostil

zaklopko varovalne žice. Tako sta v pripravljenosti čakala. Telo in duh sta jima bila napeta do skrajnosti.

Potem so Nemci spet odšli. Skrili so se za robom, kmet pa se je umaknil v hišo. Oddahnila sta se. »Ni naju izdal,« ju je prešinila svetla misel. Drhtela sta po vsem telesu, kot bi ju zeblo, pa je bilo čez dva metra sena nad njima. Toda drhtenje je bilo sedaj prijetno in jima je prinašalo veliko sproščenje.

»Morda nama bo sedaj kmet prinesel jesti.«

»Morda.«

»Ne bova šla še naprej,« sta premišljevala vsak pri sebi. Zopet bo prišla noč in noč je pozimi tako dolga. Temniti se začne že po peti uri in potem je tema do sedmih zjutraj. Sinočnji občutek sreče se je zopet obujal v njunih dušah.

Nenadoma je bilo konec sreče. Nemci so se vrnili. Dolga kolona konj, voz in ljudi se je pomikala po poti, ki je držala mimo kozolca. Nekaj voz se je ločilo od kolone, zavozili so pod kozolec, izpregli in odgnali konje v hlev.

Odslej se nista smela niti premakniti, da bi ju ne izdalo šumenje sena. Vznemirjalo ju je težko vprašanje: Kako dolgo bodo ostali pod kozolcem. Kaj, če se bodo zadržali več dni ali celo tednov. Ves čas ne bosta mogla ostati v senu, brez hrane, brez vode, brez vsega.

Ležala sta negibno in prisluškovala glasovom od spodaj. Nemci so se pogovarjali, se smejali, klkli in peli. Ro-

potali so z orožjem in posodo. Odpirali in zapirali so puške. Čas se je vlekel v neskončnost. Telo jima je utrpelo od negibnega položaja. Morala bi se obrniti, pa se nista upala premakniti. Ves čas je glodalo v njiju: Kako dolgo.

Spodaj so bili Nemci, samo tanke deske in plast sena ju je ločilo od njih. Tam daleč je bil gozd. V duhu sta gledala lepo sliko: Vse naokrog bela odeja, drevesa ječe pod težo snega, veje so globoko pripognjene, zdaj tu, zdaj tam se vsuje z njih sneg in veje se vzravnavajo, osvobodene neprijetnega pritiska. Vse pa se sveti v soncu, kakor bi bilo na tisoče biserov razsutih po gozdu. Sedaj bi sedela ob ognju, dim bi se dvigal proti nebu in v nos bi ju dražil prijeten vonj jedi. Pogovarjala bi se o domu, o nedeljskih popoldnevih, ko so nad cerkvijo čakali dekleta, da jih okepajo in naribajo s snegom, potem pa so šli skupaj na klanec in se do večera vozili s sanmi.

»Zvečer se splaziva s kozolca. Se že kako izmuzneva,« je zašepetal Jože.

»Zvečer,« je pritrdil Tone.

Ta misel je bila podobna sliki, ki sta jo ravnokar gledala v mislih: Veje so globoko pripognjene, zdaj tu, zdaj tam se vsuje z njih sneg in veje se vzravnavajo, osvobodene neprijetnega pritiska. Vse naokrog pa je sonce.

Toda ko je prišla noč, se je šele začelo zanj najtežje. Nekaj vojakov je prišlo v kozolec in se zarilo v seno. Tone in Jože sta drgetala, ko je začelo smetati seno nad njima. Nekdo si je delal luknjo tik nad Jožetom. Krčevito

krmljenju ne imel nikakih hudih posledic. Zaradi nepripravljenosti prebavil in prebavnih sokov na suho krmo izostane pravilno in redno prebavljanje. Živina zboli na prebavilih. Pojavijo se lahko napenjanje, zaprtje, krči itd. Živina trpi in hujša. Krave pridejo ob mleko.

Da se izognemo vsem tem neprijetnostim, uredimo torej prehod od zelenega na suho krmljenje prav polagoma. Ko opazimo, da dobiva živina že premalo pašo in da gredo zelena krmila h koncu, začnimo pokladati pač vsak dan zjutraj in zvečer suho krmo. Pri hlevskem zelenem krmljenju začnimo pravočasno mešati med zeleno krmo suho krmo. Zelene krme naj dobiva živina od dne do dne manj, suhe pa vedno več. Čim bolj počasi se izvrši ta prehod, tem lažje se privadi živina

na novo, suho krmljenje in tem lažje se prilagodijo vsa prebavila in prebavni sokovi na suha krmila. Manj kot 14 dni naj ne bi trajala prehodna doba od zelenega k suhemu krmljenju.

Upoštevati je treba končno še to, da prehod od ene krme na drugo ne bo samo v pogledu sočnosti prenel, temveč da tudi glede redilnosti in tečnosti prehod ne bo prehitel. Paša in zelena krmila, posebno detelja, je bogata na lahko prebavljivih redilnih snoveh, predvsem beljakovinah, dočim je suha rezanica navadno bolj prazna. Zato naj posebno molzne krave prvi čas po prehodu dobe lahko prebavljivo otavo in po možnosti še kako tečno krmilo (otrobe, tropine itd.). Vsak gospodar le predobro ve, kako težko je enkrat padlo mlečnost spraviti na prvotno višino. K.

kje je treba pomagati. Povezanost s proizvodnjo in z delavci zelo ugodno vpliva a tiste, ki so nagnjeni k birokratizmu, ki ga sploh ne moremo trpeti.

Pri takem delu vedo tudi delavci, da so pod bedecim očesom načelnika, ki more takoj nuditi pomoč, če je potrebna, ali pa opozoriti tistega, ki slabo dela. Zato ni pri delu nobenih sprehajanj ali nepotrebnih pogovorov.

V graditeljskem oddelku je prav tak red. Moj namestnik za graditeljsko delo in starejši graditelji sedijo skupaj z drugimi v dvorani. To je zelo koristno za delo in disciplino.

Pri nas nimamo veliko gradbenikov. Ker stremimo za tem, da se zviša kvalifikacija naših delavcev, ne maramo preveč ljudi v graditeljski pisarni. Saj en sam kvalificiran in delozmožen človek nadomesti deset slabih delavcev. V graditeljski pisarni ni ne prisovalcev ne tistih, ki rišejo podrobnosti. Graditelji sami rišejo, sami detajlirajo in sami kontrolirajo. Zato so tudi risbe boljše in je v njih manj napak. Naši graditelji niso zato sobni delavci, ampak imajo vpogled v vso proizvodnjo. Tudi delavci poznajo graditelje, vidijo njih sposobnosti in napake.

Vse ljudi v tovarni ocenjujemo po njihovem delu. Lep ruski pregovor pravi: »Rečeno še ni dokazano, treba je narediti!« Mi se držimo te ljudske modrosti. Če je delo naročeno, ga moraš obvezno izvršiti. Če si ga izpolnil, je s tem rečeno, da si zaslužil pohvalo. Če pa ne, delaj očitke sam sebi.

Odgovornost vsakega posameznika za svoje delo in čut za vestnost sta neobhodno potrebna pri vsakem delu, posebno v takem, kot je gradnja letal, ki nastajajo kot vsota složnega ustvarjalnega dela velikega in mnogovrstnega kolektiva.

... NA URALU

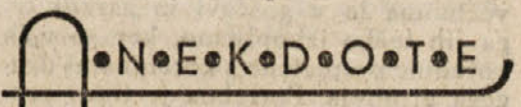
Medtem, ko se je »Kirovski zavod« v Leningradu boril s sovražnikom na življenje in smrt, je pričel rasti nekaj tisoč kilometrov daleč od njega, tam za Uralom njegov dvojček, »Uralski tankovski zavod«, ki je eno največjih podjetij Sovjetske zveze. Nastal je iz treh tovarn, ki so bile evakuirane pred Nemci — čeljabinske, harkovske in leningrajske. Med vojno se je uralska tovarna desetkrat povečala; zgrajena je bila cela vrsta najmoderneje urejenih novih oddelkov.

Glavni izdelki »Uralskega tankovskega zavoda« so težki tanki in težko motorno topništvo (152 in 122 mm). Ravnatelj zavoda in njegov glavni konstruktor prijazno razlagata tujim obiskovalcem težko življenje delavcev med vojno. Treba je bilo mnogo proizvajati, zato je trajal delovni dan 11 do 12 ur. Toda mnogokrat so se delavci lahko odpočili samo toliko, da niso padli v nezavest. Nemogoče je opisati, s kakšno vztrajnostjo so prenašali delavci, predvsem pa mladi fantje in dekleta, vse težave. Nešteto mladincev je prišlo v vrste prvih brigadirjev tovarne. V mnogih oddelkih so bili stroji postavljeni kar na golo zemljo, da so lahko čimprej pričeli s proizvodnjo za fronto tako potrebnega orožja.

Ravnatelj zavoda pripoveduje z velikim priznanjem o najboljših delavcih. Tako je na primer najboljši delavec brigadir Gusjev, ki je bil za svoje delo odlikovan z Leninovim redom. Med vojno je njegova brigada stalno prekoračila delovne načrte za 350 do 400 odstotkov.

»Uralski tankovski zavod« ima svoje šole, internate, delavska stanovanja, lastni kulturni dom in knjižnico, ki ima čez 70.000 knjig. Zavod je bil petkrat odlikovan z najvišjimi odlikovanji.

Ko odhajajo tuji obiskovalci iz tovarne, ne vedo, čemu naj bi se bolj čudili: ali lepim modernim tovarniškimi oddelki, ali sijajnemu orožju, ki ga proizvaja, ali pa tem krasnim sovjetskimi ljudem, ki pri delu za domovino in svojo armado ne poznajo nobenih težav in zaprek.

JUNAKI POTRPEŽLJIVOSTI

Izak Newton (1642—1727), slavni fizik, je nekoč odšel iz svoje delovne sobe za nekaj trenutkov. Ko se je vrnil, je videl, da so vsi listi na njegovi pisalni mizi zgoreli. Njegov psiček je namreč skočil na mizo, prevrnil svečo, pri kateri je delal slavni fizik, in vsi zapiski so zgoreli. Delo in študij dolgih let sta bila v trenutku uničena. A Newton je sedel zopet k mizi, ne da bi kaznoval psa, in pričel znova pisati. Ustvaril je delo, ki ga še danes občuduje ves znanstveni svet.

John James Audubon (1780 do 1851) ameriški prirodoslovec, pripoveduje sam o sebi: »Več let sem se bavil s študijem ptičev; na tisoče sem jih narisal in spravljal risbe v mapo. Nekeč pa sem moral odpotovati. Nad dve sto dragocenih risb sem spravljal v zaboj in ga oddal sorodniku, naj pazi nanj. Ko sem se vrnil, je bila moja prva skrb zaboj z risbami. Ko sem odprl pokrov, sem zagledal v zaboju gnezdo podgan in ostanke mojega večletnega dela... Pa sem vzel puško in svinčenke in papir in šel zopet v gozd. Tri leta sem risal, napolnil sem mapo in zdelo se mi je, da je ta zbirka še popolnejša, kakor je bila prva.«

PREDSTAVILA STA SE

Veliki dirigent in pianist Hans Bülow (1830—1894) je dirjal po stopnicah v hotelu in zadel v gospoda, prihajajočega mu nasproti. »Osel,« se je go spod srdito zadril nad Bülowom. Bülow se mu odkrije, se vljudno prikloni in reče: »Me veseli. Jaz sem Bülow.«

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitzl, Wien XVI, Ottakringergasse 33. — Tiska: »Globusa«, Zeitungs-, Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3—5.

Podružnica uprave »Slov. vestnik«, Klagenfurt, Völkermarkterstrasse 21-L.

A. S. J A K O V L J E V LJUDJE IN DELO

Delavec ali graditelj, ki pride v našo tovarno, ne odhaja več. To se pri nas še nikoli ni zgodilo. Zakaj pa naj bi odhajal, če so delovni pogoji dobri, delavnice, oddelki in graditeljska pisarna čisti in zaslužek dosti lep.

Zastonj nikoli ne jemljemo delavcem prostega časa. Če dobi tovarna kakšno naročilo ali novo nalogo, potem zberemo delavce in povemo o značaju, vrsti dela in kako ga bomo izvršili. Nepotrebnih zborovanj, zasedanj in podobnih stvari ne maramo in zanje ne tratimo zastonj časa. Vsak pozna svoje delo, sam odgovarja zanj, načelstvo pa stremi za tem, da teče vse v redu, da je material pravočasno pripravljen, da so instrumenti v redu in risbe pravočasno izgotovljene.

Z veliko pažnjo izbiram delavce za tovarno. Pri tem mislim na to, da o vsem delu odločajo pravi ljudje, najsi bo to pri stražnici ali pa v graditeljski pisarni. Ne glede na to, da je v tovarni oddelk za kadre, se potrudim, da se sam z vsakim porazgovorim, pa naj bo delavec, strojnik ali graditelj. Pri sprejemu na delo se držimo tega načela: če je nekdo že često menjal delo, ga ne sprejmemo v tovarno. Če bega iz ene tovarne v drugo, pomeni, da je nestalen, da se ne zna živeti v delo in da ne ljubi svojega poklica. Ljubiti svoje delo pa je pri delavcu najvažnejša stvar.

V naši tovarni je veliko več delavcev in graditeljev kakor po uradniškega osebja. Tajnikov, računovodij, knjigovodij, uradnikov je navadno

veliko tam, kjer razsipavajo državni denar in kjer je delovna organizacija slaba. Čim bolj je izvedena organizacija dela, tem manj je potrebno tistih, ki ji služijo, tem manj je opravka s pisanjem. Zato stremimo za tem, da bi bilo čim manj uradnikov in tistih, ki sede po pisarnah in računovodstvih. Oni pa, ki so potrebni, naj delajo skupaj z ostalimi v delavnicah, da jih vsi vidijo.

Tudi načelniki odsekov in mojstri nimajo posebnih prostorov. Njih pisalne mize stoje ob strani okrog delavnih miz in stružnic. Ves čas hodijo okrog delavcev in graditeljev in točno vedo vsako uro, kaj kdo dela, kakšne napake je treba odstraniti pri delu in

KIROVSKI ZAVOD

... V LENINGRADU

Zgodovina leningrajskega »Kirovskega zavoda« je zgodovina borbe leningrajskega proletariata. Tovarna je bila ustanovljena leta 1801 in se je imenovala »Putilovska«. Od svojega obstoja je bila važno revolucionarno središče predvojnne Rusije. V dobi industrializacije Sovjetske zveze je bila znatno razširjena in zgrajenih je bilo mnogo novih oddelkov. Iz »Rdečega Putilovca«, kakor se je tovarna imenovala po revoluciji, je prišel prvi sovjetski traktor. Znameniti težki tan-

ki »KV« (Klement Vorosilov) in »S« (Stalin) so tudi izdelki te tovarne. 36.000 delavcev je tu delalo pred vojno. Tovarna je vse bolj rastla in imela vedno več strojev. Ko so prodrli Nemci prve dni na sovjetsko ozemlje, se je na fronto prostovoljno javilo 22 tisoč delavcev, tako da so morali postaviti posebno komisijo, ki je odločala, kdo bo šel. Delavci, ki so ostali v zavodu, pa so pričeli z udarniškim delom in z vojnim tempom.

Ko se je pričelo 900-dnevno obleganje Leningrada, je postal »Kirovski zavod« prva bojna črta. Osmega septembra leta 1941 so padle na tovarno prve bombe. Za mizami, kjer so delali, so padli najboljši delavci zavoda, med njimi Ljilja Barenčova in Varešova. Pri žalni svečanosti se je mladina zaklela, da se bo sovražniku maščevala z udarniškim delom.

V zavodu so nastale mladinske in delavske brigade, ki so v vseh oddelkih vplivale na povišanje proizvodnje. Del delavcev z inženirji so iz obkoljenega mesta evakuirali v Čeljabinsk na novo delo. Vedno bolj pogosto je sovražnik bombardiral zavod. V teh dneh so »kirovci« pokazali svojo nezlomljivo voljo in odpor. Z orožjem v roki so opravljali svoje delo in pri vsakem napadu sta odšla v borbo proti sovražniku dva bataljona oboroženih delavcev. Ko so bili izdelali tanke, so šli takoj z njimi v boj. Prenašali so mraz in lakoto in vse napore, saj ni bilo električne sile in so delali vse na ročni pogon. Toda vztrajno so branili svoj zavod — prvo bojno črto Leningrada. Vse sile so žrtvovali za proizvodnjo. Padle delavce so zamenjali tovariši, ki so odslej delali za dva.

Takoj po prekinitvi obleganja so pričeli popravljati tovarno, tako da so sedaj obnovljene že vse najpotrebnejše zgradbe. V zavodu je velik dom kulture s knjižnico, dvorana za igre in kino. Že od prvih dni dela poliklinika, tri bolnišnice, otroško zavetišče in internat za vzgojo otrok padlih delavcev, ki zanje skrbi tovarna. Z geslom »Kirovci, zgradimo svoj zavod!« brigada delavcev spet spreminja »Kirovski zavod« v radostno in lepo delavsko središče Leningrada.

(Konec)

sta stiskala bombi v pesti. Pričakovala sta najhujšega: Zdaj, zdaj naju bodo odkrili.

Pridržala sta dih, ker sta se bala, da bi ju še dihanje lahko izdalo. Trepetala sta ob misli, da bi utegnil koga posiliti kašelj, trepetala sta ob misli, da bi kak Nемеc zadel z noge ob njuni puški ali ob njiju, trepetala sta ob misli na dolgo noč.

Kmalu se je vse umirilo. Napeto sta prisluškovala in kmalu zaslišala globoko dihanje spečih vojakov. Nekdo je zraven Toneta smrčal. Sama pa se nista upala zaspati, ker sta se bala, da bi se z globokim dihanjem ne izdala, ali pa bi se v spanju premaknila in bi zašumelo seno.

Noč je bila dolga kot še nobena v njunem življenju. Ni in ni je hotelo biti konec. Ves čas pa je glodala v njiju skrb: Kako dolgo?

Potem je vseeno prišlo jutro. Toda tudi jutro jima ni prineslo zboljšanja. Bilo je kot včeraj. Spodaj vojaki, ki so se pogovarjali, se smejali, kleli in ropotali, onadva pa sta ležala negibna, ker sta se bala, da bi zašumelo seno. Čez čas ju je začel dražiti vonj po jedi in to je še povečalo njune muke.

Zopet je prišla noč, v kateri sta čakala dne in prišel je dan, ko sta čakala noči. Ves čas sta ležala negibna, zakopana globoko v seno, brez jedi, brez pijače. Ves čas je glodalo v njiju: Kako dolgo?

Bili so trenutki, ko sta že mislila, da ne bosta mogla več izdržati. Če bi samo eden zašepetal: »Planiva ven, saj